Kraj Vysočina

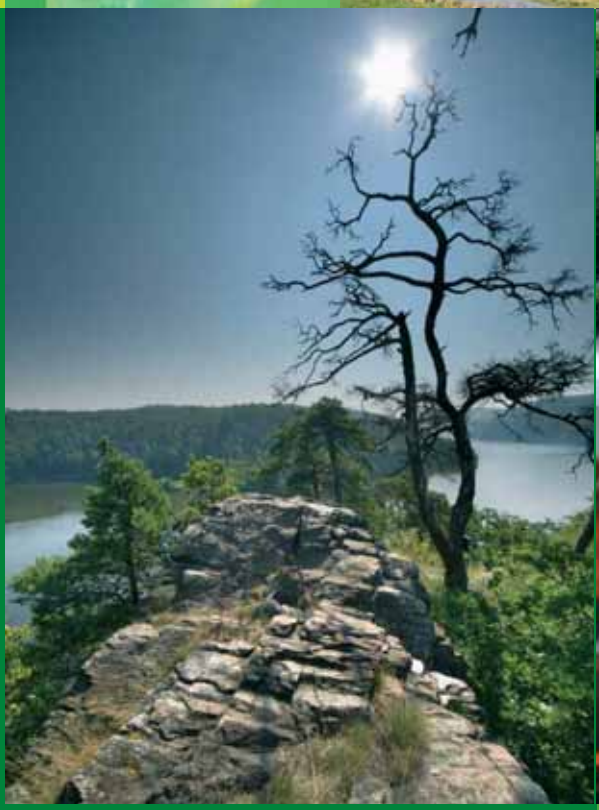

Vysočina
kouzlo přírody

Praha
Jihlava
Brno

Havlíčkův Brod
Žďár
nad Sázavou
Pelhřimov
Jihlava
Třebíč

Kraj Vysočina

se rozkládá na pomezí historických zemí Čech a Moravy. Pro zachovalost krajiny, jíž pokrývá masiv Českomoravské vrchoviny, se řadí k oblastem s nejzdravějším životním prostředím. Mezi kopci a kopečky zahalenými do zelených větví stromů zde naleznete roztroušená zrcadélka rybníků, mělká údolí, kterými se vinou říčky a bublající potůčky, rozkvetlé louky olemovaná věkovitými stromořadími.

Obsah

Krajina důvěrná a uklidňující, proměnlivá v rytmu ročních období. Je okouzlující v létě, prozářená teplými paprsky slunce a modelována všemi možnými odstíny zeleně, i v zimě, kdy ledové vánice dokáží zakrýt všechno kolem jiskřivě bělavými závějemi sněhu. To je Vysočina. Na následujících stranách se nechejte inspirovat její drsnou, ale zároveň něžnou krajinou a poznejte jaké přírodní skvosty skrývá. Nechte se krásou přírody na Vysočině podmanit.

CHKO Žďárské vrchy 2 - 6

CHKO Železné hory 7 - 8

Národní přírodní rezervace 9 - 10

Národní přírodní památky 11

Přírodní rezervace 12 - 16

Přírodní památky 17 - 18

Přírodní parky 19 - 21

Organizace ochrany přírody 22 - 25

Další naučné stezky 26 - 31

Vycházkové trasy a okruhy 32 - 33

Rozhledny 34 - 35

Mapa chráněných území 36

CHKO Žďárské vrchy

Správa CHKO Žďárské vrchy
Brněnská 39, 591 01 Žďár nad Sázavou, Tel.: 566 653 111
E-mail: zdarvrch@schkocr.cz, http://www.zdarskevrchy.ochranaprirody.cz

Žďárské vrchy lze bez nadsázky označit za nejrozmanitější část Českomoravské vrchoviny se spoustou turisticky zajímavých míst a řadou kulturních památek. V krajině se střídají louky, pastviny, pole, lesy a rybníky, je protkána nepravidelnou sítí mezí, úvozových cest, lesíků či skupin stromů. Žďárské vrchy jsou pramennou oblastí několika řek jako je Sázava, Svratka, Chrudimka, Doubrava a Oslava, charakter krajiny doplňují mnohé rybníky, z nichž většina byla založena již ve středověku. Téměř polovinu území pokrývají hluboké lesy, převážně smrkové, pouze místy ze zachovaly porosty jedlobučin, z nichž nejznámější je národní přírodní rezervace Žákova hora. Typickým krajinným prvkem hřebenů Žďárských vrchů jsou skalní rulové útvary vzniklé zvětráváním. Ty jsou i s okolními balvanitými sutěmi chráněny jako přírodní památky.

Chráněná krajinná oblast Žďárské vrchy se rozkládá na ploše 709 km². V oblasti je vyhlášeno 49 maloplošných zvláště chráněných území: 4 národní přírodní rezervace, 9 přírodních rezervací, 36 přírodních památek a 46 památných stromů a alejí.

Zvláště cennými, člověkem nedotčenými místy jsou rozsáhlá rašeliniště a vlhké rašelinné louky, kde se vyskytuje řada chráněných a ohrožených druhů rostlin. Rašeliniště vznikala v době poledové ukládáním odumřelých rostlin, dnes dosahují mocnosti místy více než 8 m.

V oblasti Žďárský vrchů roste například čípek objímavý, ptačinec dlouholistý, mléčivec alpský, suchopýrek alpský, masožravá rosnatka okrouhlolistá a různé druhy prstnatců, hořečků nebo ostřic. Z chráněných druhů živočichů se v oblasti vyskytuje mlok skvrnitý, čáp černý, datel černý, sýc rousný, kulíšek nejmenší, krkavec velký, rejsek horský, hraboš mokřadní a řada dalších. Jedním z původních druhů živočichů Žďárských vrchů je jelen evropský, ojediněle se sem zatoulá rys ostrovid.

Krásné území Žďárských vrchů lze poznat prostřednictvím čtyř naučných stezek (Babín, Dářko, Žákova Hora – Tisůvka, Krajem Chrudimky).

Národní přírodní rezervace v CHKO Žďárské vrchy

Dářko

Na území téměř 65 hektarů nedaleko obce Radostín se rozkládá nejrozsáhlejší rašeliniště Českomoravské vrchoviny.

Doporučený pěší výlet: Za nejkrásnějšími skálami Žďárských vrchů

Celková délka 19 km > střední náročnost > Milovský rybník > zelená značka > Dráteníčky > rozcestí Dráteníčky > červená značka > skála Dráteníčky > zpět Dráteníčky > červená > Malínská skála > hřeben kolem Lisovské skály > Devět skal > žlutá > Devět skal-vyhlídka po skále po zelené > zpět od Devět skal-vyhlídka > modrá kolem Bílé skály > Křižánky > modrá > vyhlídka Čtyři palice > zpět po modré i zelené značce stejnou cestou > Pláňkovo rozcestí > zelená zpět k Milovskému rybníku

http://www.mavlast.cz/vysocina.htm
http://www.region-vysocina.cz > Dovolená > Tipy na výlety

Naučná stezka Dářko

Délka: 12 km
Počet zastávek: 15
Popis: Naučná trasa prochází vesměs lesními úseky kolem rybníka Velké Dářko. Je určena především pěším turistům, není však vhodná pro cykloturisty. Na trase stezky jsou zřízeny lávky a haťové přechody, přesto mohou být některé úseky při vyšší hladině vody zamokřené. Nejvhodnějšími nástupními místy jsou Škrdlovice, Karlov nebo Radostín. Nejlepší je však začít u obce Karlov, kde má stezka začátek u brány bývalé jelení obory.

1. Rybník Velké Dářko – největší rybník Českomoravské vrchoviny založený na řece Sázavě v roce 1480 byl vedle chovu ryb využíván zejména k dodávkám vody železářským hamrům a hutím v nedaleké Polničce. Dnes slouží jako významná zásobárna vody.

Z pokryvu rašeliníků a mechů vystupují bílé trsy suchopýru pochvatého. V podrostu se hojně objevují keříčky borůvky černé, brusinky obecné, vlochyně a klikvy bahenní nebo vřesu obecného. Své místo zde má také vzácná masožravá rostlina rosnatka okrouhlolistá, zábělník bahenní nebo vrba rozmarýnolistá. Na rašeliniště je vázán též výskyt řady bezobratlých, z nichž jmenujme alespoň desítky motýlích druhů. Dnešní území rezervace bylo kolem roku 1480 ovlivněno založením rybníka Velké Dářko. Oblast je okrajově zpřístupněna naučnou stezkou ochrany přírody Dářko.

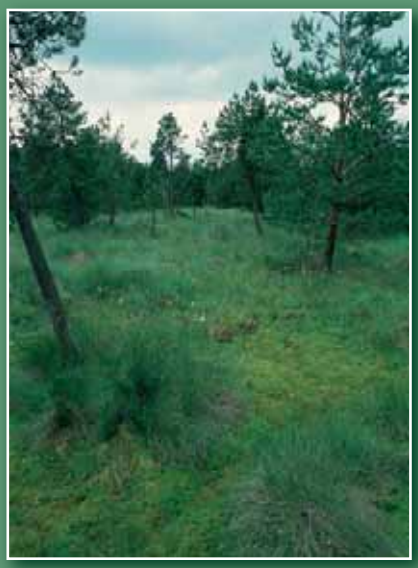

Ransko

Rozsáhlý lesní komplex Ranského masivu (695 ha) se nachází asi kilometr od Ždírce nad Doubravou.

Ranský Babylon – to jsou obnažené segmenty skal, na kterých se často dodnes udržely zbytky hadcových borů a na Ransku endemického chrastavce hadcového. Typickou dřevinou je buk, jedle, na podmáčené půdě roste převážně smrk, na zamokřených místech jsou výjimečně zachovány porosty olše lepkavé a jasanu ztepilého. Na jaře tu vykvétají mnohahektarové koberce bledule jarní, dále tu roste řeřišnice trojlistá, lilie zlatohlávek, lýkovec jedovatý, čarovník alpský, růže převislá nebo česnek medvědí.

Vlhčí místa jsou biotopem čolka horského, skokana hnědého, ropuchy obecné a rosničky zelené. Často lze zahlédnout ještěrku živorodou nebo slepýše křehkého. Hnízdí zde jestřáb lesní, sýc rousný, sluka lesní, datel černý, ořešník kropenatý, krkavec velký, občas také čáp černý. Černobílý kožíšek patří v zimě lasici hranostaj a objevit se tu dají i nory jezevce lesního.

2. Ptactvo rybníka a okolních lesů – vodní plocha s pobřežními rákosinami je hnízdištěm řady druhů vodního ptactva. Z ornitologické pozorovatelny lze zahlédnout kachnu divokou, potápku roháče nebo lysku černou, z rákosí zaslechnete rákosníky, z lesních porostů sýkory, pěnkavy, drozdy nebo strakapoudy.

3. Vodohospodářský význam oblasti – Žďárské vrchy leží na hlavní evropské rozvodnici mezi Severním a Černým mořem. Jsou významnou pramennou oblastí řek Svratky, Sázavy, Doubravy, Chrudimky a Oslavy.

4. Tajga Žďárských vrchů – v Dářské sníženině jsou vytvořena rašeliniště, vtiskující tomuto území charakteristický ráz, který v mnohém připomíná severskou tajgu.

5. Význam rašelinišť – nejrozsáhlejší rašeliniště Českomoravské vrchoviny dosahují rozlohy 280 ha, kubatura rašeliny je odhadovaná až na 9 mil. m3. Dříve byla rašelina dobývána jako zdroj paliva, dnes je těžba zakázána a rašeliniště chráněna.

6. Národní přírodní rezervace Radostínské rašeliniště – v lokalitě Borky byla zřízena rezervace, která vedle rašelinných lesů zahrnuje též rašelinnou vegetaci, ostřice, suchopýr pochvatý nebo rosnatku okrouhlolistou.

7. Živočichové rašeliniště – nad rašeliništěm se zatřepetá modrásek stříbroskvrnný a okáč stříbrooký, dříve také žluťásek borůvkový. Velmi rozšířeni jsou obojživelníci, z nichž tu žijí čolek horský, ropucha obecná a několik druhů skokanů. Povrch rašeliniště je domovem slepýše křehkého, ještěrky živorodé a zmije obecné.

8. Zemědělské hospodářství – drsné klima a nepříznivé půdní poměry umožňovaly po staletí jen skromnou obživu.

9. Obec Radostín – od svého založení na přelomu 13. a 14. století byla obec ryze zemědělská. Ve staré zástavbě návesního typu je zachována řada chalup s prvky horácké lidové architektury.

10. Geologická stavba území – 30 - 70 metrů mocné sedimenty vápnitého pískovce a slínovce jsou podložím rašelinné sníženiny, převrstvené kvartérními písčitými a jílovitými pokryvy, na nichž se v době poledové ukládáním organického materiálu vytvářela rašelina.

11. Národní přírodní rezervace Dářko – množství rašeliny se odhaduje na 6,206 mil. m3 a hloubka rašelinných vrstev až na 8,6 m.

12. Lesní hospodářství – hojně se vyskytující borovice blatka zde roste na jediném místě na Českomoravské vrchovině.

13. Klidová oblast zvěře „Padrtiny“ – k péči o jelení zvěř zde byla v letech 1958-1990 zřízena chovatelská jelení oblast Žďárské vrchy.

14. Chráněná krajinná oblast Žďárské vrchy - posláním CHKO Žďárské vrchy je zachování harmonicky vyvážené kulturní krajiny s typickými krajinnými prvky a významným zastoupením přirozených ekosystémů.

15. Rekreace na Dářku – „Moře Vysočiny“, jak bývá Velké Dářko nazýváno, poskytuje díky své poloze ve zdravém lesnatém prostředí kvalitní podmínky k letní rekreaci a vodním sportům.

Radostínské rašeliniště

Na plochém rozvodí s rozvětvením vod do řek Sázavy a Doubravy asi kilometr od obce Radostín vzniklo rašeliniště s výměrou cca 35 hektarů s hloubkou rašelinných vrstev až 3,26 m. Území je součástí druhého největšího rašelinného ložiska „Březina“, s odhadovanou kubaturou přes 2 mil. m^3 rašeliny na ploše 107 hektarů. Až do I. světové války se zde těžila rašelina tzv. borkováním, dnes je významným objektem vědeckého výzkumu.

Na hlubokých rašelinách roste převážně borovice lesní a její kříženci s borovicí blatkou, smrk ztepilý a bříza pýřitá. V podrostu se mezi vřesem obecným a keříčky borůvky černé a brusinky obecné bělají trsy suchopýru pochvatého. Načervenalé koberce rosnatky okrouhlolisté jsou doplněny například kyhankou sivolistou nebo zábělníkem bahenním.

Bylo zde zjištěno přes 350 druhů motýlů, např. modrásek stříbroskvrnný nebo okáč stříbrooký. Nachází se zde vzácná píďalka prameništní, dosud jen na čtyřech místech Moravy je zde potvrzený výskyt vážky čárkované. Hojní jsou obojživelníci, zejména ropucha obecná, běžnými druhy plazů jsou ještěrka živorodá a slepýš křehký. Hnízdí zde mj. datel černý, puštík obecný, bekasina otavní, linduška luční, bramborníček hnědý, pěvuška modrá a ťuhýk obecný.

Žákova hora

Výjimečně zachovalý komplex pralesovitého lesa vyšších poloh Žďárských vrchů je biotopem řady organismů, které již z okolí vymizely. Nachází se asi půl druhého kilometru od obce Cikháj na rozloze přes 38 hektarů. Bukové lesy jsou promíchány s javory klenem a mléčem, smrkem ztepilým, ojediněle zde roste olše lepkavá, jilm horský, jasan ztepilý a jeřáb ptačí. Četně jsou v území rozšířeny lišejníky a mechorosty.

Zjara se v podrostu rozkládají koberce bylin, z nichž jmenujme alespoň svízel vonný, dymnivku dutou a jedovaté vraní oko čtyřlisté. Ve vyšších polohách se vyskytuje ptačinec dlouholistý, ve vlhčích částech kromě kapradin například čarovník alpský nebo rozrazil horský.

V pralesovitých jedlobukových lesech žije několik druhů mravenců, střevlíků a řady dalších bezobratlých. Území obývají čolek horský, ropucha obecná, skokan hnědý nebo ještěrka živorodá, dále hraboš mokřadní, netopýr stromový aj. Les je také domovem jelení zvěře.

Do takřka nedotčeného odlehlého pralesního hvozdu zasáhla v minulosti těžba dřeva k výrobě dřevěného uhlí pro potřeby okolních sklářských hutí. Po nich však docházelo bez zásahu člověka opět k přirozené obnově lesa. Na vrcholu Žákovy hory byl v roce 1946 zřízen jeden z bodů základní trigonometrické sítě ČR.

Pro návštěvníky zde byla vybudována naučná stezka ochrany přírody Žákova hora-Tisůvka.

Naučná stezka Žákova hora -Tisůvka

Délka: 10 km
Počet zastávek: 12
Popis: Okružní trasa Tisůvka – Žákova hora procházející centrálním hřebenem Žďárských vrchů má výchozí místo v obci Cikháj. Seznamuje návštěvníky s místy partyzánského odboje v letech II. světové války, přírodními zajímavostmi, historickým vývojem krajiny a dokonce umožní návštěvníkům prověřit svou zdatnost. Návštěvník si může zvolit ze dvou okruhů, přičemž doba obchůzky každého okruhu představuje asi dvě hodiny.

Okruh Tisůvka

1. Partyzánské hnutí na Českomoravské vrchovině – v okolí trasy jsou dosud zachovány úkryty partyzánů.
2. Lesy a lesní hospodářství – následky velké lesní kalamity v roce 1930 pomáhal zpracovávat údajně i potomek Nikoly Šuhaje.
3. Testovací úsek naučné stezky – na 700 m stoupání dosáhnete převýšení 92 m.
4. Tisůvka (Čertův kámen) – chráněný přírodní výtvor je typickou ukázkou vrcholové skály, která vznikla při ústupu kontinentálního ledovce.
5. Ptáci jehličnatých lesů – nejpočetnějšími druhy ptactva jsou pěnkava obecná, sýkora parukářka a uhelníček nebo linduška lesní.
6. Jelenářská oblast Žďárské vrchy – v období říje je slyšet troubení jelenů na velké vzdálenosti.

Okruh Žákova hora

1. Vodní poměry Žďárských vrchů – řeka Svratka odvodňuje část Žďárských vrchů na východ, Sázava odvádí vody na západ.
2. Geodetický bod Žákova hora – slouží k vědeckým účelům při stanovení přesného tvaru Země a průzkumu pohybů zemské kůry.
3. Milíř – železářství a sklářství bylo závislé na místních zdrojích surovin. V milířích se z dřevěných polen pálilo dřevěné uhlí.
4. Pohled do pralesa Žákova hora – názorná ukázka pralesa je vidět od této zastávky, vstup do něj je však zakázán.
5. Sražená voda – v lesnatých porostech vznikla na svazích četná prameniště různých typů.
6. Obec Cikháj – o způsobu života si můžeme udělat obrázek podle údajů z roku 1850, které jsou zde uvedeny.

Naučná stezka Babín

Délka: 5,5 km
Počet zastávek: 10
Popis: Okružní naučná stezka zaměřená na zoologii vede po břehu Matějovského rybníka. U jedné ze zastávek je vybudována ornitologická pozorovatelna. Stezka se uzavírá u Babínského rybníka, který je malou botanickou zahradou,v níž se nachází veškeré typické prvky žďárské flóry.

1. Území, kde v letech 1958 až 1970 probíhala těžba rašeliny – po odvodnění původního rašeliniště zde došlo ke změně rostlinstva i živočišstva, původní rašelinné druhy vystřídaly sítiny. Své „hrady“ si zde staví ondatra pižmová.
2. Zátoka rybníka – zátoka je příkladem „ekotonu“, tzn. styku mezi dvěma biotopy. V tomto případě mezi biotopem suchozemským a vodním. Tuto okrajovou vodu vyhledávají hlavně obojživelníci a volavky a na toku bahňáci.
3. Vodní hladina – ocitáme se na pozorovatelně ptactva. Panely nás seznamují s chováním vodních ptáků, s rozdíly v potápění nebo ve vzlétání z hladiny.
4. Louka – les – podmáčené zrašelinělé louky s mechy, ostřicemi a sítinami s výskytem hmyzožravců jsou významné jako loviště sov.
5. Pobřežní dřeviny – jednotlivá patra lesa jsou obývána různými druhy ptáků. Jiné druhy žijí v pásmu mechovém a bylinném, jiné druhy uvidíme v patře keřovém nebo stromovém.
6. Rákosiny – porost rákosu tvoří v okrajových částech rybníků „filtr“ zachycující splachy živin z okolních hnojených zemědělských ploch.
7. Malé rybníčky – graf na panelu nás seznamuje s ekosystémem rybníka.
8. Hráz rybníka – na Matějovském rybníce bylo vybudováno jedenáct umělých ostrůvků pro zvýšení možností ke hnízdění vodních ptáků (kulík říční, konipas horský).
9. Les – seznamte se s činností datla černého v lese! Datel vydlabává dutiny nejen pro své hnízdo, ale například i pro hnízdění holuba doupňáka nebo sýce rousného.
10. Rašelina - pod hrází Babínského rybníka se nachází živé rašeliniště. Na kobercích rašeliníku roste vzácná masožravá rostlina – rosnatka okrouhlolistá. Zastávka nám objasní rozdíl mezi třemi typy rašelinišť - slatiništěm, vrchovištěm a přechodovým rašeliništěm.

Přírodní rezervace v CHKO Žďárské vrchy

Branty (3,2 ha) - nedaleko obce Malá Losenice se na okraji lesa rozkládají na prameništích zrašelinělé louky, na okrajích olemované převážně smrkem a olší lepkavou. Bohatě se zde vyskytují chráněné a ohrožené druhy rostlin a živočichů.

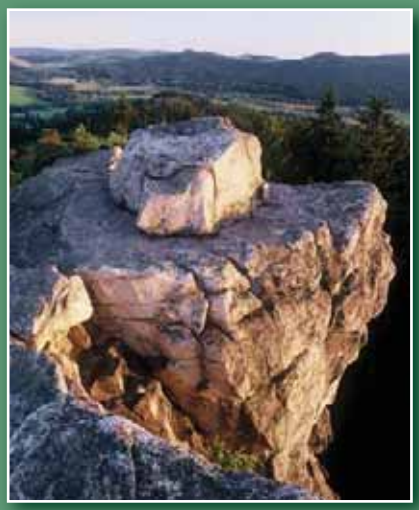

Čtyři palice (37,0 ha) - skalní útvar se nachází asi jeden kilometr nad obcí Milovy. Čtvrtohorním zvětráváním byly vypreparovány tři mohutné skalní bloky – Čtyřpaličatá skála, Děvín a Tvrz – na něž navazuje nižší hřeben Opomenutá. Čtyřpaličatá skála dosahuje délky 50 m, výšky stěny až 33 m a podle puklin jsou na jejím vrcholu zformovány čtyři výrazné bloky - lidově nazývané „palice“. Na temeni stěn jsou vytvořeny tzv. skalní mísy. Na Čtyřpaličaté skále a na západní stěně Tvrze je povolena horolezecká činnost.

Damašek (4,44 ha) - louka u osady Damašek na severozápadním okraji obce Pustá Rybná již neleží v kraji Vysočina, ale patří do oblasti CHKO Žďárské vrchy. Je chráněna díky mokřadním ostřicím rašelinných luk a výskytu ohrožených druhů rostlin a živočichů.

Olšina u Skleného (6,0 ha) - olšina s přilehlou loukou se rozkládá necelý kilometr od obce Sklené. V pramenné oblasti Sklenského potoka se zachoval ojedinělý soubor smrkových olšin a rašelinných luk s bohatým výskytem chráněných a ohrožených druhů.

Pod Kamenným vrchem (9,4 ha) - komplex vlhkých prameništích a rašelinných luk navazujících na mokřady a rákosiny nad rybníkem se rozkládá nedaleko Polničky. Okraje lesa zdobí smrk, břehy vodních toků olše lepkavá a louky bříza pýřitá, vrba ušatá a krušina olšová. Na loukách hnízdí typické druhy ptactva Žďárských vrchů, například linduška luční, bramborníček hnědý nebo cvrčilka říční.

Ranská jezírka (27,0 ha) - soustava romantických lesních jezírek leží nedaleko obcí Havlíčkova Borová a Staré Ransko. Lokalita vznikla důsledkem těžby železné rudy od 14. století, kdy zde po opuštění dolů vznikly haldy a prohlubně byly zaplaveny vodou. Lesní porosty jsou převážně smrkové, na okrajích jezírek roste mimo jiné rdest alpinský nebo leknín bělostný, v okolí jezírka se často mihne ještěrka živorodá.

Řeka (16 ha) - rozsáhlé slatinné louky a ostřicové mokřady nad rybníkem Řeka pod obcí Hluboká. Rybník Řeka je lemován porosty vysokých ostřic, na území žijí četné druhy obojživelníků a plazů.

Štíří důl (19,0 ha) - v opukách zaříznuté lesní údolíčko Štířího potoka mezi Malým Dářkem, rybníkem Řekou a údolní nivou Doubravy nedaleko Vojnova Městce je lemováno lesem a loukami, na kterých se vyskytují chráněné a ohrožené druhy rostlin a živočichů. Je to zejména hořeček mnohotvarý český a mlok skvrnitý. Převážně smrkové lesy doplňují modříny a jedle, hojně se ale vyskytují i listnaté jeřáby. Na potoce byly zřízeny stupně a tůňky potřebné pro vývoj mločích larev.

Volákův kopec (88,2 ha) - východně nad obcí Kameničky se zachoval hodnotný komplex společenstev s převahou rašelinných luk s výskytem chráněných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Území je zpřístupněno naučnou vlastivědnou stezkou Krajem Chrudimky.

Oblast Žďárských vrchů je typická také velkým množstvím chráněných skalních útvarů, např. Bílá skála, Brožova skála, Černá skála, Devět skal, Drátenická skála, Lisovská skála, Malinská skála, Milovské Perničky, Pasecká skála, Peperek, Rozštípená skála apod. Veškeré skalní útvary jsou chráněné jako přírodní památky (viz strana 17).

Informační centrum ochrany přírody

CHKO Žďárské vrchy
Brněnská 39, 591 01 Žďár nad Sázavou
Tel.: 566 653 111
Fax: 566 653 116
E-mail: zdarvrch@schkocr.cz

Informační centrum ochrany přírody Správy ochrany přírody - Správy CHKO Žďárské vrchy nabízí informace o činnosti a kompetencích Správy CHKO Žďárské vrchy, obecné ekologické informace, informace o programu Natura 2000 a propagační a informační materiály. Lze si zapůjčit filmy s ekologickou tématikou a studovat knihy a časopisy z eko-knihovny. V neposlední řadě centrum zajišťuje průvodcovství v CHKO Žďárské vrchy. ICOP v budově správy je otevřeno každou středu od 8 do 16 hodin.

Ekologické informační centrum

Krátká 12, 592 03 Krátká
Tel.: 566 653 118, 604 234 716
E-mail: cejka@schokocr.cz

Od roku 2003 provozuje Správa ochrany přírody - Správa Chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy ve spolupráci s nevládní neziskovou organizací Sdružení Krajina a ZO ČSOP 66/05 Žďár nad Sázavou Ekologické informační centrum v obci Krátká u Sněžného.
Centrum je zřízeno v památkově chráněném objektu a nabízí dvě stálé expozice – „Žďárské vrchy - dílo přírody a člověka“ a „Pozvání na naučné stezky v CHKO Žďárské vrchy“, shlédnutí filmu „Žďárské vrchy - krajina útulná?“ a letecké snímky Žďárských vrchů. Ekologické programy Sdružení Krajina se zaměřují zejména na školní mládež. K významným dnům pro životní prostředí je v průběhu roku připravována řada akcí (Otvírání Krátké, Vítání ptačího zpěvu, Den květů, Pozorování hvězdné oblohy, Evropská noc pro netopýry, Festival ptactva, Den památných stromů aj.)
EIC je otevřeno v měsících červenci a srpnu denně mimo pondělí od 10 do 16 hodin, v době konání akcí a pro organizované skupiny po předchozí dohodě kdykoliv.

CHKO Železné Hory

Správa CHKO Železné hory
Náměstí 317, 538 25 Nasavrky, Tel.: 469 677 420
E-mail: zelhory@schkocr.cz, http://www.zeleznehory.ochranaprirody.cz

Železné hory se rozkládají na ploše přes 600 km². V centrální části masivu byla v roce 1991 vyhlášena stejnojmenná chráněná krajinná oblast s cílem nejen chránit současnou krajinu, ale i postupně obnovit zaniklé krajinné hodnoty. CHKO Železné hory se rozkládá na ploše 284 km². Nejvyššími vrcholy jsou Vestec (668 m) a Spálava (663 m). V oblasti se nachází 24 maloplošných zvláště chráněných území, 1 národní přírodní rezervace – Lichnice – Kaňkovy hory, 12 přírodních rezervací, 11 přírodních památek a 14 památných stromů.

Nápadným útvarem území je zlomový hřeben s četnými vrcholy a roklemi táhnoucí se od Ždírce nad Doubravou do Podhořan. Největšími a nejkrásnějšími roklemi jsou Lovětínská a Hedvíkovská. Na severní straně je nápadný kopec Bučina, u Slatiňan pak vybíhá kopec Hůra. Mezi úbočími se vine stružka řeky Chrudimky, která u Nasavrk vytvořila hluboké skalnaté údolí. Jižní část CHKO patří sníženině Dlouhá mez. Mezi Bílkem a Chotěboří se rozkládá skalnaté údolí řeky Doubravy.

V oblasti se vyskytuje více než 1200 druhů rostlin, k ohroženým patří například mečík střechovitý nebo vrba borůvkovitá. Živočichové CHKO jsou typickými představiteli středoevropských smíšených lesů a hájů. Měkkýšů zde nalezneme přes 75 druhů, nejsledovanější skupinou živočichů jsou obratlovci, za poslední roky byl v území potvrzen výskyt 283 druhů.

Území je bohaté i svou historií. Nalezneme zde valy Keltského oppida, zříceniny středověkých hradů a strážních hrádků, ale také zachovalou sídelní strukturu s prvky venkovské architektury. Oblast Železných hor protíná šest naučných stezek.

Přírodní rezervace v CHKO Železné hory

Mokřadlo (13 ha) - rozsáhlé mokřady se nacházejí v nivě Cerhovky blízko Štěpánova. Území zaujímá zčásti vodní hladina, zbytek tvoří porosty vysokých ostřic, rákosiny a houští olší. Vzácné a ohrožené druhy rostlin a živočichů zastupují typické druhy mokřadů a vodních ploch jako např. užovka obojková, ještěrka živorodá, z ptáků čírka obecná, chřástal vodní, dravý moták pochop, modrá pírka patří ledňáčku říčnímu, červená zase hýlu rudému nebo moudivláčkovi lužnímu.

Maršálka (8 ha) – rezervace leží v katastrálních územích Barovice a Chloumek. Na dobře zachovalých vlhkých rašelinných loukách se vyskytují vzácné a zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů, je to například řebříček bertrám nebo škarda čertkusolistá.

Zlatá louka (1,8 ha) – rezervaci tvoří slatiniště, vlhké louky a lužní olšiny. Hloubka slatiny dosahuje místy přes 2,5 m. Slatiniště je syceno podzemními prameny s minerálně bohatou vodou. Posláním rezervace je ochrana hlubokého rašeliniště s ohroženými druhy rostlin a živočichů, kterými je např. kruštík bahenní, vachta trojlistá nebo rosnatka okrouhlolistá.

Údolí Doubravy (92 ha) - přírodní rezervace na řece Doubravě tvoří zaříznuté kaňonovité údolí se skalními věžemi, obřími hrnci, vodopády a kamenným mořem. Kromě romantické podívané je toto místo i bohatým nalezištěm chráněných rostlin a živočichů. V rezervaci žije více než osmdesát druhů obratlovců a objeveno zde bylo přes tři sta druhů rostlin. Byliny jsou zastoupeny jak jarními druhy, tak druhy stinných lesů i skalních výchozů. Živočichové patří k typickým lesním druhům nebo druhům kamenitého toku řeky. O zdejších zajímavostech je možné se informovat na tabulích na značené naučné stezce. Na vybraných skalních útvarech je pro členy horolezeckého klubu ČR povolena horolezecká činnost (např. Sokolohrad, Mašinka, Čertův stolek).

Další přírodní rezervace v CHKO Železné hory: Hubský, Krkanka, Oheb, Polom, Strádovka, Strádovské peklo, Vápenice a Zubří neleží již v kraji Vysočina, ale volně přecházejí do kraje Pardubického, stejně jako tři další naučné stezky protínající toto území. Je to Vlastivědná stezka Krajem Chrudimky a Krajem Železných hor, dále Ke Kočičímu hrádku, Lesní naučná stezka Lichnice - Kaňkovy hory, Podhůra.

Územím je připravena pro cyklisty také **Podoubravská cyklotrasa** - Radostín - Libice nad Doubravou - Golčův Jeníkov a cyklistická naučná stezka MAGMA .

http://zelhory.schkocr.cz/cz/stezky.htm.

Doporučený pěší výlet: Údolím Doubravy

Celková délka 15 km > střední až vysoká náročnost > Chotěboř – náměstí > červená značka > kaple sv. Anny > naučná stezka „Údolím Doubravy“ > Horní Mlýn > červená > Točitý Vír > Pod Čertovým stolkem > Bílek (ŽST) > zelená > Pod Sokolohrady > skalní vyhlídka Sokolohrady > Nad čertovým stolkem > modrá > Čertův stolek > zpět po modré na zelenou > Kamenný potok >modrá > Chotěboř náměstí.

http://www.mavlast.cz/vysocina.htm
http://www.region-vysocina.cz > Dovolená > Tipy na výlety

Naučná stezka Údolím Doubravy

Délka: 4,5 km
Počet zastávek: 11
Popis: Středně náročná naučná stezka začíná u Horního mlýna u Chotěboře, vede souběžně s červenou turistickou trasou a končí v obci Bílek. Je určená pěším zájemcům o geomorfologii, rostlinstvo a živočišstvo. Zdejší dramatické skalní útvary jsou oblíbeným cílem horolezců a dravá říčka zajatá v úzkém korytu vytváří nezapomenutelnou podívanou.

1. Voda a její význam v krajině - pod vodní hladinou žije pstruh obecný, hrouzek obecný a mřenka mramorovaná, podél toku nachází potravu nápadně žlutě zbarvený konipas horský, mezi známé obratlovce patří rak říční. Pod místem, kde stojíme, je starý mlýnský náhon, který přiváděl vodu k Hornímu mlýnu, dnes zásobuje turbíny malé vodní elektrárny.
2. Ostrov - v době jarního tání a po velkých deštích přináší řeka velké množství materiálu z výše položených míst. Postupným usazováním z něj v údolní nivě vznikají náplavy a ostrovy.
3. Kamenný potok - jeden z levostranných přítoků Doubravy. Kromě pošvatek a jepic tu uvidíme na kamenech přichycená „živá dřívka“. Ve skutečnosti jsou to larvy chrostíků se svými typickými schránkami.
4. Lesní společenstva – řeka zde mění prudce svůj směr, což souvisí s geologickým vývojem území. Smrkové lesy jsou vystřídány jedlovými bučinami u kamenných moří, na svazích rostou bukové lesy s javorem klen a lípou malolistou.
5. Údolní niva - nivní náplavy vznikly v místech, kde dochází ke zpomalení toku usazením splavenin měkkých hornin s dalším materiálem.
6. Kamenné moře – nejkrásnější místa údolí řeky Doubravy. Ve svazích nad řekou vznikla mrazovým zvětráváním a svahovým posunem kamenná moře. Balvany se dostaly až do řeky, kde dochází k jejich obrušování a postupnému posouvání po směru toku. Zde lze popsat další zajímavost: chladnomilné druhy sestupují důsledkem nižších teplot a větší vlhkosti do nižší nadmořské výšky a druhy teplomilné se udržují na nejvyšších místech těchto „inverzních“ údolí.
7. Čertův stolek - skalní věž, pod jejímž vrcholem se nalézá nevelká puklinová jeskyně. Vlevo přímo nad vodou se zdvihá vlhká skalní stěna porostlá řasami a lišejníky. Na buky zalétává datel černý, v dutinách hnízdí puštík obecný, v údolí zase krkavec velký.
8. Sokolohrad - v minulosti byl povrch území překryt křídovými sedimenty, v nichž řeka lehce hloubila svůj tok, u Bílku ale narazila na tvrdé ruly. Nemohla již uhnout ze svého směru a počala hloubit koryto v tvrdých krystalických břidlicích. Postupem času zůstalo soutěskovité údolí. Žlutá barva na stěnách je povlak vzácného lišejníku.
9. Koryto - v této části má řeka největší spád. Na úseku 1340 metrů překonává výškový rozdíl 55 metrů, proto jsou zde četné peřeje a vodopády. Velký vodopád zakončuje i přírodně nejužší tok - „Koryto“. Na protějším břehu je útvar zvaný „Obří hrnec“, vznikl postupným vymíláním vody a vířivým pohybem úlomků hornin. Jeho průměr je 120 cm a hloubka 105 cm.
10. Mikšova jáma - řada pověstí se váže ke zdejšímu tajuplnému údolí. Pověst o Sokolohradu připomíná bývalý strážní hrádek při Liběcké kupecké stezce. Mikšova jáma upomíná na místo, kde se ztratil uloupený poklad loupeživého pána ze Sokolohradu. Čertův stolek varuje před upřednostňováním laciného bohatství. Točitý vír pro změnu varuje před krádeží lásky a milované bytosti.
11.Lom v bývalém lomu u Bílku se těžila orthorula, která byla používána na stavební účely.

http://zelhory.schkocr.cz/cz/nsdoubrava.htm

Naučná stezka Mohelenská hadcová step

Délka: 3,3 km/3 km
Počet zastávek: 6/5
Popis: Návštěvníky Mohelenskou stepí provází naučná stezka doplněná směrovými značkami a tabulemi s mapou a výkladem. Začíná i končí na parkovišti jihozápadně od obce Mohelno, kde je možné zakoupit si tištěného průvodce. Přímo na začátku naučné stezky stojí mohyla z doby železné připomínající dřívější osídlení. Fakt, že tu lidé žili již od starší doby kamenné, dokládají nálezy pazourkových nástrojů. Naučná stezka má dvě varianty, jarní okruh měří 3,3 km a trvá maximálně 2,5 hod a podzimní okruh měří 3 km a trvá 2 hodiny. Obě trasy jsou středně těžké, neboť na nich dochází ke značnému převýšení.

Podzimní okruh:
1. Mohyla Antoníček
2. Rozcestník
3. Schůdky
4. Bobešova chata
5. Papírna
6. Silnice k Papírně
7. Cesta na hráz
8. Pastvinná step

Jarní okruh:
1. Mohyla Antoníček
2. Rozcestník
3. Vyhlídka
4. Cesta po hraně stepi
5. Silnice Uhelno – Dukovany
6. Cesta k Moselskému mlýnu
7. Moselský mlýn
8. Cesta kolem náhonu
9. Splav
10. Skála „Ovčí skok“
11. „Čertův ocas“

Kontakt: Obecní úřad Mohelno, Tel.: 568 642 334, E-mail: obec.mohelno@worldonline.cz, http://www.stezka.cz/lokality/trebic/ns-mohelenska.htm

Doporučený pěší výlet: Mohelensko a údolí Oslavy

Celková délka 21 km > střední náročnost > žlutá značka z Kramolína > modrá > Nad Mohelenskou stepí > naučná stezka Národní přírodní rezervace Mohelenská step, jarní vyhlídkový okruh > Mohelnský mlýn > po modré po levém břehu Jihlavy > Čertova hráz > Nad Mohelenskou stepí > Mohelno > silnice č. 392 > Skřipský mlýn > Skřípina > zelená > Vlčí kopec > Haugwitzova alej > rozhledna Babylon > Kramolín

http://www.mavlast.cz/vysocina.htm
http://www.region-vysocina.cz > Dovolená > Tipy na výlety

Národní přírodní rezervace

Mohelenská hadcová step

Národní přírodní rezervace Mohelenská hadcová step na rozloze 57 ha je unikátním územím, jehož význam přesahuje hranice České republiky.

Zvláštnost území je dána neopakovatelným reliéfem terénu a především geologickým podložím, které je tvořeno horninou hadcem neboli serpentinitem. Řeka Jihlava vytváří hluboce zaříznutý meandr, lidově nazývaný Čertův ocas, na jehož severní straně jsou skalnaté, výrazně osluněné svahy o výšce až 120 m. Rozhodující vliv na vytváření suchého a teplého klimatu na skalnatých svazích a pro rozvoj sucho- a teplomilných rostlin a živočichů má především tmavá barva hadcové horniny, vysoký obsah hořčíku, pórovitost odvádějící od kořenů rostlin vodu, nízké srážky a silný účinek slunečního záření. Průměrná teplota je zde zhruba o 10° C vyšší než v nedalekém Mohelně.

Zajímavým jevem jsou trpasličí formy rostlin, tzv. nanismy, kdy rostlina dosahuje často jen patnáctiny svého normálního vzrůstu. Mohelenská hadcová step je pro některé z nich nejsevernější lokalitou jejich výskytu v Evropě. Vzácný je výskyt drobné kapradiny podmrvky jižní, která se na území naší republiky již nikde jinde nevyskytuje. Na Mohelenské hadcové stepi bylo zjištěno 91 druhů mravenců a 285 druhů pavouků, z nichž 72 druhů je v našich zemích jinak neznámých. Na skalních srázech lze spatřit i chráněnou ještěrku zelenou, vyznačující se nejenom neobvyklou velikostí, ale i jasně modrou barvou spodní části těla.

Zhejral

Národní přírodní rezervace se rozkládá na 27 hektarech. Rybník Zhejral, rašeliniště a rašelinné louky asi kilometr od obce Klatovec tvoří rozsáhlý komplex se vzácnou faunou a flórou. V okolí rybníka převládají porosty zevaru vzpřímeného a přesličky říční. Na břehu roste rosnatka okrouhlolistá a tolije bahenní, nalézáme zde též zimolez černý. Dokonce zde bylo zjištěno na pět set druhů motýlů.

Velký Špičák

Národní přírodní rezervace Velký Špičák se rozkládá na skalnatém vrcholku, přilehlých úbočích a na hřebeni táhnoucímu se k Velkému Javoří (679 m) asi tři kilometry od města Třešť, a to na rozloze 46 hektarů. V lesním porostu převažuje buk s jedlí a smrkem, na úbočích javor klen a mléč, jasan ztepilý a jilm horský. Pozoruhodný v této nadmořské výšce je i výskyt dubu letního a habru obecného.

V bohatém bylinném podrostu roste např. měsíčnice vytrvalá, česnek medvědí nebo sněženka podsněžník, v keřovém patru vzácný lýkovec jedovatý. Les hostí i vzácné druhy dřevokazných hub. Z ptáků jsou v území zastoupeny hojně druhy hnízdící ve stromových dutinách – holub doupňák, budníček lesní, žluna šedá, dlask tlustozobý, žluva hajní a další. Byly zde zjištěny také některé vzácnější druhy pavouků. Území je veřejnosti dobře přístupné po značených turistických stezkách a po naučné stezce Špičák.

Naučná stezka Špičák

Délka: 10 km
Počet zastávek: 10
Popis: Naučná stezka Špičák začíná v Třešti u hráze Váňovského rybníka a pokračuje až do Jezdovic. Cesta vede okrajovými částmi Třeště, pokračuje po polních a lesních cestách a značena je místním značením. Trasu lze libovolně krátit dle fyzických nebo časových možností. Okruh Třeští vedený z centra s návratem zpět je dlouhý 5 km a zahrnuje pět zastávek. Kdo se vydá z centra přímo na vrch Špičák (735,5 m) a vrátí se zpět po modré turistické značce, ujde 8 km a shlédne 4 informační panely. Nejdelší, desetikilometrový okruh končí v Jezdovicích a při návratu zpět lze využít vlak nebo autobus. Informační stojany na stezce umožňující seznámit se s krajinou a místními přírodními podmínkami, historií a zajímavostmi území. Vedle památných stromů a významných krajinných prvků turista navštíví národní přírodní rezervaci Velký Špičák.

1. Nad Pekárkovými - mělké údolí na západním svahu Šibeničního vrchu modelované po staletí drobnou vodotečí s prameništěm a vlhkými pcháčovými loukami je lokalitou s jedním z mála posledních zbytků takových luk na Třešťsku, které kdysi byly na Českomoravské vrchovině velmi hojné.
2. Pod Štolejtnou – zde nalézáme společenstva méně náročná na vláhu. Spatříme zde ovsíkové loučky v mozaice se suchomilnějšími typy podhorských smilkových trávníků, do kterých pronikají i druhy relativně teplomilnějších rostlin.
3. Šibeniční vrch - zastávka je věnována geologii a pedologii, setkáváme se zde také s vyobrazením jednotlivých vrchů i zajímavých míst v okolí Třeště.
4. Katův kámen - k této zastávce se váže pověst o dobrých bratrských citech i o lidské zlobě.
5. Ovčačka - nad zámeckým parkem se otevírá hezký pohled na masiv Čeřínku a Velkého Špičáku. Východním směrem pokračuje stromořadí podél polní cesty. Původně tudy vedla původní cesta z Třeště k východu a některé starší stromy ze stromořadí tuto komunikaci pamatují. Je to zejména památná lípa nedaleko okraje zámeckého parku a torzo mohutnější lípy před lesem.
6. V Březíčku - okraj lesa lemuje památné stromořadí - 11 mohutných douglasek tisolistých, jenž jsou v naší přírodě zajímavým prvkem. Asi 300 metrů severně od douglasek se nachází na okraji lesa další památný strom - buk lesní, jehož stáří je nejméně 200 let. Počátkem minulého století k němu byly z Třeště pořádány výlety s hudbou, občerstvením a tancem.
7. U Křížku - pro odpočinek návštěvníků je zde vybudován dřevěný srub s informační tabulí o nedaleké národní přírodní rezervaci Velký Špičák. Nedaleko se nachází uměle vysázený smíšený lesní porost s bohatým bylinným patrem.
8. Špičák - Velký Špičák není pouze národní přírodní rezervací. V roce 1973 zde bylo vyhlášeno „chráněné území" geodetického bodu. Je kruhového tvaru s poloměrem 150 metrů a se středem na vrcholu kopce.
9. U Boudy - zastávka je věnována funkci stromů v přírodě.
10. Jezdovice - v obci se nachází památná alej, památné stromořadí a památný buk.

Kontakt: Informační centrum Třešť, Rooseweltova 7, 589 01 Třešť, Tel.: 567 234 567, E-mail: info@trest.cz, http://www.trest.cz

Národní přírodní památky

Jankovský potok (72,5 ha) - hlavním důvodem ochrany území, které se rozkládá na území obcí Staré a Mladé Bříště, Zachotín, Jankov u Pelhřimova, je v regionu ojedinělý výskyt kriticky ohrožené perlorodky říční. Většinou zachovalé vlhké a rašelinné louky, které lemují meandrující potok, jsou vhodným prostředím pro řadu dalších vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů.

Hojkovské rašeliniště (5 ha) – národní přírodní památku tvoří zbytek rašeliniště a bažinatý lesík nedaleko obce Hojkov, ležící v nadmořské výšce okolo 650 m. Jde o významnou lokalitu zejména kriticky ohrožené třtiny nachové. Místa po dřívější těžbě rašeliny s řadou tůněk postupně zarůstala dřevinami, vznikl hájek s olší lepkavou, břízou bělokorou a krušinou olšovou. Na nezarostlých plochách je bohatý výskyt rosnatky okrouhlolisté, v tůňkách hojně roste ďáblík bahenní. Pravidelně se tu objevuje čolek horský a na loukách zmije obecná.

Švařec (8,8 ha) - chráněná lokalita vstavačovitých rostlin asi dva kilometry od Štěpánova na katastrálním území obcí Koroužné a Švařec se vyznačuje velmi vysokou druhovou rozmanitostí. Na příkrých jižních svazích s pestrou geologickou skladbou se zachovala mozaika suchomilných travin a bylin podhorských luk a pastvin. Jedná se o jednu ze dvou lokalit kriticky ohroženého švihlíku krutiklasu v ČR.

Přírodní rezervace

Baba - V bukách (45 ha) - zachovalý přirozený bukojedlový porost na hřbetě kopce Baba u Bohdalova.
Blatná hráz (4,46 ha) - Údolní niva kolem meandrujícího Šebkovického potoka se zbytky potočních olšin. Jedno z posledních nalezišť bledule jarní na Třebíčsku
Čermákovy louky (6 ha) - vlhké a prameništní louky s olšovým remízem v pramenné míse leží nedaleko obce Sázava.
Dukovanský mlýn (17 ha) - hadcové skalky u obce Dukovany.
Habrová seč (13 ha) - přestárlý smíšený porost buku a habru s rozmanitými druhy bylin.
Havranka (42 ha) - unikátně zachovaný komplex mokřadních a lučních ekosystémů v zemědělské krajině, které je biotopem řady ohrožených druhů živočichů.
Hošťanka (54 ha) - smíšený porost s převahou jedle je nalezištěm brambořiku evropského.

Hrachoviště (8 ha) – dva rybníky s vodními, mokřadními a rašelinnými společenstvy v blízkosti obce Ústrašín.

Huťský potok (5,8 ha) - podhorský potok s výskytem ohrožených druhů ryb a obojživelníků u Těmice u Kamenice nad Lipou

Chvojnov (11 ha) – na katastrální území Milíčova a Dušejova se mezi pravým břehem Jedlovského potoka a lesem rozkládá zbytek jedné z nejcennějších rašeliništních lokalit Českomoravské vrchoviny - přechodového vrchovinného rašeliniště, rašelinných luk a přilehlých mokřadů v údolí. Nejcennější části území pokrývají ostřice, mechy až rašeliníky. Rákosiny a mokřadní louky hostí celou řadu ptáků, vyskytuje se tu chřástal vodní, strnad rákosní nebo jestřáb lesní.

Jechovec (3 ha) – přírodní rezervace Jechovec byla vyhlášena nedaleko obce Olšany u Staré Říše. Bohatě se zde vyskytuje chráněná bledule jarní, místo je významné ale i výskytem obojživelníků. Z významnějších druhů ptáků je možné uvést puštíka obecného a strakapouda velkého.
Kamenná trouba (48 ha) - přírodní rezervace je chráněna z důvodu zachování unikátního mokřadního biotopu v nivě Pstružného potoka a ochrany ohrožených druhů vázaných na toto prostředí.
Kladinský potok (5 ha) - tento meandrující potok je unikátní výskytem perlorodky říční.
Krčil (8 ha) - rybník Krčil a přilehlé rašeliniště kilometr od obce Polesí a necelé čtyři kilometry od Počátek.

Křemešník (37 ha) – v blízkosti obce Sázava se nachází jediná rezervace na Vysočině, která je typicky lesní, nikoliv mokřadní rezervací. Jedná se o zachovalou javorovou jedlobučinu typickou pro Českomoravskou vrchovinu.

Naučná stezka Křemešník

Délka: 3 km
Počet zastávek: 10
Popis: Naučná stezka z větší části kopíruje přírodní rezervaci Křemešník, která leží asi 8 km východně od Pelhřimova. Křemešník je lesním komplexem, který je včetně vrcholové lokality, kromě drobných výjimek, částí historického majetku města Pelhřimov. Trasu pěšky zvládnete za 2 hodiny. Cílem a smyslem naučné stezky je seznámit co nejširší veřejnost s přírodními a kulturními hodnotami Křemešníku, sblížit návštěvníky s přírodním prostředím a naplnit rekreační funkce příměstského lesa.

1. Lesní statek královského města Pelhřimova - historie hospodaření v lesích.
2. Les obecně - funkce stromů v přírodě, základní rozdělení dřevin, nejdůležitější dřeviny s vyobrazením.
3. Přírodní rezervace Křemešník - její popis a zajímavosti.
4. Houby - jejich výskyt a historie sběru lesních plodin na Vysočině. Vyhlídka poskytuje pohled na panorama s reliéfem krajiny.
5. Kulturní památky - kaplička Nejsvětější Trojice, Zázračná studánka, Křížová cesta, poustevna.
6. Ptáci - jejich význam v přírodě, druhy vyskytující se na Křemešníku s vyobrazením. Ukázky historického označení hranic majetku.
7. Kulturní památky - kostel Nejsvětější Trojice, ambity, Větrný zámek. Škody na lesních porostech.
8. Zvěř - základní druhy vyskytující se na Křemešníku, historie lovu zvěře na Pelhřimovsku.
9. Myslivna Korce - hospodářské a ekonomické zajištění lesního personálu.
10. Stříbrná studánka, Ivaniny rybníčky - přírodní památka, lokalita s hojným výskytem obojživelníků.

Kontakt: Středisko ekologické výchovy Mravene 17/01 ZO ČSOP,
Masarykovo náměstí 17, 393 01 Pelhřimov,
Tel.: 565 322 091, E-mail: mrodova@razdva.cz,
http://mravenec.euweb.cz/kremesnik/

Doporučený autovýlet:

Humpolec > Na štůlkách > hráz rybníka zpevněná alejí tzv. stoletých stromů > Březinova naučná stezka > modrá značka > hrad Orlík nad Humpolcem > Humpolec > židovský hřbitov > Pelhřimov > okolí vrchu Křemešník: přírodní rezervace, barokní kostel Nejsvatější Trojice, Křížová cesta až ke kapli sv. Anny, u které vyvěrá občasný pramen. > rozhledna Pípalka.

http://www.mavlast.cz/vysocina.htm
http://www.region-vysocina.cz > Dovolená > Tipy na výlety

Luh u Telče (13,5 ha) - asi 1,5 km od zámku v Telči nalezneme bývalou panskou bažantnici. Představuje jedinečnou ukázku lužního lesa ve vyšších a drsnějších polohách a pahorkatinách, který nebývá nikdy zaplavován. Hlavními dřevinami jsou tu dub, lípa, smrk, jasan a habr. Na padlých kmenech byla nalezena vzácná chorošovitá houba pórnatka klamná. Doupné staré stromy poskytují hnízdiště například pro králíčka obecného nebo lejska bělokrkého.

Mohelnička (21 ha) - kaňonovité údolí s významnou flórou, např. bramboříkem nachovým.

Mrhatina (10 ha) - západně od zříceniny hradu Štamberka a nedaleko od vrchu Javořice se rozkládá původní bukový porost, který je hnízdištěm řady druhů ptáků. Uslyšíme datla černého, žlunu šedou, občas na skalách hnízdí výr velký.

Na Oklice (32 ha) - jihozápadně od samoty Na Oklice, asi kilometr od Milíčova, se nachází unikátně zachovalý komplex prameništního rašeliniště na evropském rozvodí. Nalezneme zde silně ohrožené druhy motýlů, ptáků a rostlin.

Na podlesích (2 ha) - přírodní rezervace u obce Hrutov představuje přirozený luční porost s bohatou květenou. Je to mokrá louka, jaké ještě před několika lety byly nedílným prvkem zdejší podhorské krajiny. Roste zde všivec, suchopýr, ohrožený prstnatec májový. Savce zastupují hraboš mokřadní, rejsek, kuna lesní či liška obecná. Zahnízdil tu hýl rudý, čápi černí a ostříži lesní, pozorovány jsou volavky bílé. Perlou zdejší fauny je bezesporu vydra říční.

Niva Doubravy (86 ha) - jižně od Sobiňova se rozkládá významný komplex přirozených lučních a mokřadních ekosystémů v poříčí řeky Doubravy. Kromě výskytu ohrožených druhů rostlin a živočichů je rezervace též významnou ornitologickou lokalitou.

Nový rybník (13,5 ha) - rybník Nový a mokřady na jeho východním břehu leží nedaleko obce Horní Ves.

Ochoza (5 ha) - lesní porosty na hřbetu kóty Ochoza (566,5 m) a sedlem oddělené kóty, asi kilometr od Ujčova.

Opatovské zákopy (15 ha) - rašelinné louky a prameniště s významnou květenou.

Rašeliniště Bažantka (4 ha) - v blízkosti obce Doupě nad Doupským rybníkem se nachází zbytek přechodového a údolního rašeliniště. Vegetace rašelinných luk je tvořena hlavně ostřicemi a mechy. Je to též význačný biotop ohrožených druhů živočichů, zvláště hmyzu, ptáků a drobných obratlovců.

Rašeliniště Kaliště (12 ha) - mezi Kalištěm a Jihlávkou na břehu Bělohradského rybníka se rozkládá botanicky nejvýznamnější údolní rašeliniště přecházející v podmáčené louky s pestrou květenou a zvířenou pozůstatků doby ledové. Nejcennější plocha vegetace je tvořena ostřicí, mechy a rašeliníky. Žije zde například kuňka obecná a ropucha obecná, hnízdí tu bekasina otavní. Na sousedním rybníku je pozorována volavka popelavá.

Rašeliniště Loučky (6 ha) – na zbytku původně velkého prameništního svahového a údolního rašeliniště a zachovalého slatiniště v údolí potoka nedaleko Louček se vyskytují vzácné a ohrožené druhy rostlin. V současné době však rašeliniště zarůstá olší a vrbou. Tu a tam se objeví čolek horský nebo ještěrka živorodá.

Roštýnská obora (32 ha) – asi 9 km od Telče kolem hradu Roštejna se na chudých balvanitých půdách rozkládá největší komplex starého bukového lesa na Českomoravské vrchovině. V minulosti sloužila obora pro chov dančí zvěře. V okolí hradu se prosazuje javor klen a mléč a lípa srdčitá. Hnízdí zde výr velký a datel černý, v hradních prostorách si své skrýše nachází kavka obecná a netopýr ušatý.

Rybník Březina (1,5 ha) – rezervaci tvoří rybník ležící západně od Dudína s přilehlými zrašelinělými okraji přecházejícími ve vlhké louky. Vyskytují se zde chráněné a ohrožené vodní a rašelinné druhy rostlin, dominantní je stulík žlutý a rdest obojživelný, v porostu převládají olše a vrby.
Rybník Pařez (4 ha) - luční rašeliniště se vzácnými druhy rostlin se nachází v katastru obce Kaliště.

Rybník Starý (13 ha) - horní tok Hraničního potoka s mokřadními loukami a vzácnými rostlinami v katastru obcí Těšenov a Řeženčice.

Stvořidla (237,5 ha) – přírodní rezervace se rozprostírá 6 km od Světlé nad Sázavou. V hlubokém údolí zde koryto řeky Sázavy vytvořilo balvanovité řečiště, které je odedávna rájem vodáků. Řeka zde má prudký spád (10,4 ‰) a vytváří četné peřeje. Stovky balvanů, které do oblých tvarů vymodelovaly dravé vody razící si cestu skalami, jsou roztroušeny nejen v řečišti, ale i po okolních stráních. Z chráněných rostlin můžeme spatřit náprstník velkokvětý a oměj různobarvý, dále tu roste suchopýr úzkolistý, oměj pestrý či starček Fuchsův a skály jsou porostlé trávničkou obecnou nebo třezalkou rozprostřenou. V rezervaci žije např. chráněný skorec vodní, rybky loví nejen ledňáček říční, ale i vydra říční, dále jsou tu některé druhy sov a dravců. Lokálka přezdívaná „Posázavský Pacifik" tvoří neodmyslitelný doplněk romantiky této krajiny.

Pověst o Stvořidlech

Zámožný, ale líný sedlák z Rejčkova jednou při orání pole poslal práci k čertu a lehl si na mez. Když se probudil, bylo pole zorané a před sedlákem stál čert. Hlásil se k němu do služby pod podmínkou, že si po deseti letech vezme jeho duši. Líný sedlák souhlasil a čertu se upsal. Čas uplynul jako voda v Sázavě a sedlákovi se do pekla nechtělo. Jeho žena tedy celé stavení vykropila svěcenou vodou, aby čert na něho nemohl. Čert se rozhodl zničit sedlákovi alespoň pozemky. Zaletěl k Žebrákovu do lomu, naplnil pytel velikými žulovými balvany a letěl s ním k Rejčkovu. Nebyl ještě ani u řeky, když ve smrčenském mlýně zakokrhal kohout, čímž čertovi začalo ubývat sil. Postupně usypával z pytle kamení, takže kudy letěl, tam zůstávaly ležet větší či menší balvany. Tak prý vznikla Stvořidla.

Suchá hora (16,5 ha) - dubová bučina s velmi bohatým podrostem.
Suché skály (4,5 ha) - skalnaté rulové svahy s borovým lesem a vzácnou květenou, roste zde například hvozdík moravský.
Šimanovské rašeliniště (5 ha) - asi půl kilometru od Šimanova je v mělké ploché pánvi ukryt zbytek rozsáhlého svahového prameništního rašeliniště. Rašeliniště bylo povrchově odvodněno a těžila se zde rašelina. Jedná se o prameniště Maršovského potoka, což je hlavní zdrojnice Hubenovské vodní nádrže. Byl zde zpozorován vzácný kalous pustovka.

Naučná stezka Velký Pařezitý rybník

Délka: 2,5 km
Počet zastávek: 4
Popis: Naučná, pozorovací, informační a rekreační stezka tvoří okruh kolem rybníka Velký Pařezitý u Řásné na Telčsku. Začíná u jižní části hráze u přístupové cesty z kempu. Pokračuje po hrázi, směřuje k hájence, po 1,5 km odbočuje z cesty a míjí nejcennější části území, přírodní rezervaci. Odtud stezka pokračuje do výchozího bodu. Informační zastávky seznamují veřejnost se zajímavostmi a životem v okolí rybníka.

1. O rybníku a jeho historii - první zastavení informuje o historii rybníka od jeho založení v roce 1565 po současnost. Zajímavostí je vybudování umělého koryta v délce 3,05 km, kterým byla svedena voda z nově napuštěného rybníka v povodí Jihlavy do Telčského potoka v povodí Dyje. Rybník plnil od počátku především účel vodárenský. Sloužil k zajištění potřeby vody pro město Telč a dále pro vybudovanou soustavu rybníků na Telčském potoce. Soustava rybníků v Telči, která je dosud závislá na tomto přívodu vody, je součástí funkčního památkově chráněného městského středověkého opevnění. Celá vodohospodářská soustava je dnes historickou technickou zajímavostí.
2. O živé vodě - druhé zastavení představuje mikroskopické, ve vodě vznášející se organismy – řasy, korýše, vířníky tvořící plankton a bezobratlé živočichy vázané na vodní prostředí. Na složení organismů se podílí specifické podmínky rybníka s čistou, hnědě zbarvenou vodou. Hnědá barva vody je způsobena obsahem huminových kyselin vyplavovaných z rašelin a smrkových lesů a také vyšším zastoupením hnědých řas.

3. O zvířecích kamarádech - během procházek v okolí rybníka lze zahlédnout zástupce obojživelníků, plazů, savců, o kterých informuje třetí zastavení. Rybí společenstvo je vzhledem k nízké úživnosti rybníka slabě zastoupeno a je snahou vytvoření rybí obsádky z odpovídajících původních domácích druhů, zejména ohrožené střevle potoční, která se do 90. let v rybníku a jeho přítocích rozmnožovala. Nízký je také výskyt vodních ptáků, avšak stezku zpříjemní hlasy sýkorek, budníčků, králíčků, drozdů či pěnic.
4. O zelených přátelích – čtvrté zastavení je věnováno vzácnému rostlinnému společenstvu vytvořeném na rašelinovém podkladu. Rašeliniště s mocností rašelinné vrstvy až 4,5 m patří k nejhlubším v Jihlavských vrších. Vyvinul se zde pozoruhodný typ rašelinné březiny, pod hrází rybníka se nachází mokřadní olšové porosty s charakteristickým společenstvem s ďáblíkem bahenním, vrbinou obecnou nebo violkou bahenní. Významná je také vegetace pobřežní zóny, která je nejlépe vyvinuta po celé délce západního břehu rybníka.

Kontakt: Informační středisko MěÚ, náměstí Zachariáše z Hradce 10, 588 56 Telč, Tel.: 567 112 407, E-mail: info@telc-etc.cz

Štamberk a kamenné moře (14 ha) - v okolí zříceniny hradu Štamberka nedaleko Lhotky a Řásné nalezneme zbytek přirozeného bukového lesa s typickým balvanovým proudem, kdy balvanitá suť postupně přechází v kamenné moře, vzniklé zvětráváním a rozpadem skal v době ledové. Je zde poměrně bohatý bylinný podrost, v keřovém patře roste zimolez a bez červený. Hnízdí zde žluna, strakapoud, objevuje se i krkavec velký.

U hájenky (6 ha) – vlhká louka s přirozenými bylinami.

U Milíčovska (6 ha) - u obce Jankov se nachází luční rašeliniště s cennou faunou a flórou.

U potoků (1,5 ha) – velmi cenné luční a rašeliništní rostlinstvo v jinak intenzivně obhospodařované krajině leží u obce Švábov na břehu Švábovského potoka při jeho ústí do řeky. Tento malý zbytek rašelinné louky v nivě řeky Jihlavy je jedinou známou lokalitou kriticky ohrožené tuřice dvoudomé na Jihlavsku.
U římské studánky (12 ha) - starý bukový porost na místě svěžích jedlových bučin.
U Trojáku (23 ha) - jeden z posledních zbytků původního jedlového lesa na katastrálním území Kněžic a Předína.

Údolí Brtnice (69 ha) - kaňonovité údolí řeky Brtnice na území katastrů Brtnice, Dolní Smrčné, Přímělkova, Komárovic a Panské Lhoty je tvořeno meandrující říčkou s přirozenými břehovými porosty a okolními loukami. Nad ně se vypínají stráně se skalními výchozy, rezervace je domovem vzácných teplomilných druhů bezobratlých. Z ohrožených druhů živočichů tu žije vřetenuška ligrusová, modrásek černoskvrnný, ouklejka pruhovaná, ještěrka živorodá, čolek horský nebo rosnička zelená. Území je významné výskytem vydry říční.

Údolí Chlébského potoka (4 ha) - u obce Chlébské se nachází bohatá lokalita bledule jarní.

Údolí Oslavy a Chvojnice (2 309 ha) - turisticky přitažlivá pahorkatina s množstvím turistických značených cest vedoucích okolo zřícenin dávných hradů, hluboké údolí meandrující řeky Oslavy lemované nepřístupnými svahy a skálami, zdobené dubovými a borovými lesy a zbytky nivních luk.
Výchozím místem do údolí řeky Oslavy je Náměšť nad Oslavou, cesta vede okolo Vlasákovy hájenky, za kterou začíná nejromantičtější část pochodu - peřejnatý úsek Divoké Oslavy s množstvím balvanů.

Údolí potoka u Dolské myslivny (6 ha) - louky na obou březích potoka dva kilometry od obce Vyklantice.
V jedlí (10 ha) - dubohabrový porost s přilehlými loukami.

V Klučí (25 ha) - přírodní rezervace na katastru obce Loučky vznikla spojením přírodních rezervací Kloc a Loučky s lesním porostem mezi nimi. Smíšený bukojedlový les s příměsí dalších dřevin leží na východním úbočí Velkého Špičáku. Padlé i stojící odumřelé kmeny a trouchnivějící části kmenů jsou bohatě porostlé plodnicemi chorošů, mechy a lišejníky. V keřovém patře roste bez hroznatý, maliník a lýkovec. Území je dobře přístupné po turistické značce.

V Lisovech (21 ha) – soustava tří rybníčků obklopených rozsáhlými rákosinami, mokrými loukami a rašeliništěm leží na katastru obcí Jihlávka a Horní Vilímeč. Velmi cenný soubor lučních a rašeliništních rostlin představuje významný biokoridor v kulturní krajině. Byl zde pozorován tetřívek obecný, v rybnících se vyskytuje škeble rybničná.

V Mezence (1,5 ha) - komplex rašelinných a lučních společenstev u obce Mezná u Pelhřimova.

Velká a Malá olšina (5 ha) – asi stoletá řídká olšina na značně podmáčených slatinných glejových půdách hostí bohatý porost chráněné bledule jarní. Lokalita je hnízdištěm čápa černého. Celková rozloha chráněného území s ochranným pásmem je přes 38 ha.

Velká skála (60,5 ha) – skalnaté svahy rezervace nedaleko obce Lhánice u Třebíče zasahují až do Jihomoravského kraje.

Velký pařezitý rybník (26 ha) - vodárenský rybník, založený v polovině 16. st. pro chov ryb a jako zdroj vody pro Telč, tvoří rezervaci společně s nejhlubším rašeliništěm Jihlavských vrchů (až 4,5 m) zvaným „Vejtopa“. Rašeliniště porostlé lesem připomíná svým rázem horskou tajgu, zamokřená olšina pod hrází je ukázkou bažinného lesa vyšších poloh Českomoravské vrchoviny. O založení rybníka na místech původního lesa svědčí mohutné pařezy jedle bělokoré na dně rybníka s téměř 70 cm v průměru.

Vílanecké rašeliniště (8 ha) - prameništním svahovým a údolním rašeliništěm protéká neupravená vodoteč nad rybníkem a vyskytuje se zde vzácná a ohrožená květena. Rašeliniště se rozkládá na katastru obce Vílanec.
Vírská skalka (3 ha) – skalnaté srázy s přirozenými lesními porosty.
Zaječí skok (1,5 ha) – Zaječí skok je vůbec první rezervací na Českomoravské vrchovině (1933). Již v roce 1924 ji na svém území za soukromou rezervaci vyhlásil statkář Leopold Kosovský. Naleznete ji na území katastru Jihlava - Horní Kosov. Příkré rulové skály 170 m dlouhé a až 30 m vysoké s pěti skalními výchozy jsou oddělené od sebe úžlabinami nad řekou Jihlavou s rozsáhlou balvanovou sutí. Na chladných a stinných místech v hlubokém údolí se vyskytují druhy podhorské a horské, na místech výslunných druhy teplomilné. Své místo tu má vzácná kapradinka skalní.

Přírodní památky

Název přírodní památky	Výměra (v ha)	Katastrální území	Význam
Bílá skála (CHKO Žďárské vrchy)	3,3	Sněžné na Moravě	Rulové skalisko ve Žďárských vrších
Borecká skalka	0,15	Borek	Sleziník hadcový
Brožova skála (CHKO Žďárské vrchy)	1,1	Sklené u Žďáru nad Sázavou	Rulové skalisko
Bukovské rybníčky	2,9	Buková u Třešťe	Rašeliniště s významnou květenou
Černá blata	5,8	Velký Dešov	Přirozený bukový porost
Černá skála (CHKO Žďárské vrchy)	3	Sněžné na Moravě	Rulové skalisko, mrazový srub
Černíčský rybník	23,7	Černíč	Rybník s velmi bohatou květenou
Čertův hrádek	14,7	Rohozná u Jihlavy	Jedlobukový les na skalnatém podkladu
Čertův kámen	0,01	Rejčkov	Vrcholové skalní mísy s hloubkou 50 cm
Devět skal (CHKO Žďárské vrchy)	3	Moravské Křižánky	Skupina rulových skal a sutí
Díly u Lhotky (CHKO Žďárské vrchy)	2,6	Lhotka u Žďáru nad Sázavou	Podhorská louka s výskytem vstavačovitých
Dobrá voda	5	Dobrá voda u Křižanova	Mokřadné louky s četnými vstavači
Drátenická skála (CHKO Žďárské vrchy)	2	Blatiny	Rulová skalka, ukázka mrazového větrání hornin
Habří	0,4	Honí Smrčné	Nejvýše položený habrový les
Hájky	12,7	Milatice	Lipový háj s bohatým podrostem
Heřmanov	1,9	Heřmanov u Křižanova	Mineralogické naleziště tzv. heřmanovských koulí
Hluboček	1,3	Kožichovice	Lokalita ladoňky dvoulisté
Horní Nekolov	18,2	Mrákotín u Telče	Zbytek bukového porostu se smrkem a klenem
Hroznětínská louka	7	Dobrnice	Údolní louka s výskytem bledule jarní, prstnatce májového, kosatce sibiřského
Chuchelská stráň	1,8	Chuchel	Opuková stráň s teplomilnými travinnými společenstvy
Ivaniny rybníčky	3,7	Proseč pod Křemešníkem Sázava pod Křemešníkem	Soustava tří rybníčků v výskytem vydry, raka říčního a obojživelníků
Jalovec	5,1	Brtnický Číchov	Podhorská pastvina s jalovcem a několika druhy hořečku
Javorův kopec	2,4	Chlum	Zbytek prameništních luk s výskytem prstnatce májového
Jersínská stráň	0,7	Jersín	Stráň nad Valentovým rybníkem s významnou květenou
Ještěnice	1,5	Horní Dubenky	Malé rašeliniště s typickou flórou
Jezdovické rašeliniště	1,6	Jezdovice	Rašeliniště s typickou květenou
Kamenný vrch	3,2	Heraltice	Hořeček český
Kejtovské louky	3,2	Šimpach, Věžná	Zrašelinělé louky podél meandrujícího potoka se zbytkem olšovo - vrbového luhu
Klučovský kopec	0,7	Klučov	Koniklec luční
Kobylinec	0,4	Trnava u Třebíče	Koniklec velkokvětý
Kocoury	0,5	Prosetín u Bystřice nad Pernštejnem	Ostrůvek trávobylinných lad na vápencových výchozech
Kozének	10,2	Lhánice	Pastviny s přirozenými rostlinnými společenstvy
Křižník	0,1	Dolní Čepí	Travinobylinná společenstva s výskytem vstavačů
Lisovská skála (CHKO Žďárské vrchy)	0,5	Samotín	Výrazné rulové skalisko
Louky u Černého lesa (CHKO Žďárské vrchy)	10,6	Vysoké, Zámek Žďár	Zrašeliněné louky v aluviu Stržského potoka
Louky u Polomu	3,3	Polom u Sulkovce	Rašelinné louky s bohatou květenou (prstnatec májový)
Lukšovská	21,8	Řídelov	Podmáčené lesní porosty s bohatým podrostem
Malinská skála (CHKO Žďárské vrchy)	5,9	Blatiny	Rulová skála ve Žďárských vrších
Míchova skála	0,2	Řásná	Izolované žulové skalisko
Milovské Perničky (CHKO Žďárské vrchy)	10,4	České Milovy	Rulový mrazový srub typický pro Žďárské vrchy
Mlýnský potok a Uhlířky (CHKO Žďárské vrchy)	6,2	Račín u Polničky, Velká Losenice, Vepřová	Meandrující tok, naleziště vlhkomilné flóry a fauny
Mrázkova louka	0,5	Horní Bory	Malé lesní rašeliniště, rosnatka okrouhlolistá
Na Kopaninách	1,3	Radonín	Hořeček český
Na skále (CHKO Žďárské vrchy)	0,01	Pohledec	Rulová morfologický významná skála

Na Skalce	29,7	Hojkov	Nápadná skupinka žulových skal
Na skaličce	1,4	Třebíčský Číchov	Hořeček nahořklý
Nad koupalištěm	1,3	Olešnička	Ostrůvek xerotemní vegetace
Nyklovický potok	11,7	Velké Tresné	Meandrující potok s břehovými porosty, bledule jarní
Obora	346,5	Kralice nad Oslavou, Náměšť nad Oslavou	Obora při náměšťském zámku s pestrou mozaikou lesů
Olšoveček	1,1	Jindřichov u Velké Bíteše	Dva malé rybníčky s lokalito chráněných druhů ryb
Ostražka	6,8	Hluboké u Dalečína	Travinobylinná společenstva s výskytem vratičky měsíční
Ouperek	13,2	Bobrůvka	Významné mineralogické naleziště
Pahorek u Vržanova	3,5	Vržanov	Pastvina s hojným výskytem jalovce
Pasecká skála (CHKO Žďárské vrchy)	4,7	Studnice u Rokytna	Rulové skalisko, mrazový srub
Pazderna	2	Přeckov	Mokrá louka s výskytem prstnatce májového
Peperek (CHKO Žďárské vrchy)	4,1	Račín u Polničky	Rulová skalní stěna se smíšeným porostem
Pernovka (CHKO Žďárské vrchy)	1,4	Nové Město na Moravě	Rašelinná loučka s typickou vegetací
Písník u Sokolovce (CHKO Železné hory)	0,3	Horní Sokolovec	Opuštěná pískovna s výskytem rosnatky okrouhlolisté
Pod Mešnicí	0,7	Hojkov	Kriticky ohrožené rostlinné druhy
Pod Kazbalem	0,8	Petrovice u Uhelné Příbrami	Vlhké louky, kosatec sibiřský, upolín evropský
Prosenka	1,7	Vržanov	Bývalé extenzivnh pastviny s výskytem ohroženého taxonu
Prosička (CHKO Žďárské vrchy)	8,4	Borovnice u Jimramova	Rulové skalisko s balvanitou sutí a kamenným mořem
Přední skála	13,1	Hutě	Rulová skála – mrazový srub
Pstruhovec	1,3	Častrov	Rybník s přilehlým rašeliništěm
Ptáčovský kopeček	0,3	Ptáčov	Koniklec velkokvětý
Rasuveň	20,5	Dolní Bory	Smíšený prales na skalnatém svahu
Rašeliniště u Vintířova	6,7	Vintířov	Rašelinné louky, olšina s mokřadními společenstvy
Rašelinná louka u Proseče – Obořiště	3,1	Částkovice, Myslov	Rašelinné louky s výskytem vachty trojské
Rašelinné jezírko Rosička	0,09	Sedlejov	Rašelinná tůň s výskytem leknínu bělostného
Rozštípená skála (CHKO Žďárské vrchy)	0,7	Nejdek na Moravě	Rulová skalní stěna
Rybníček u Starých Hutí	0,31	Těmice u Kamenice nad Lipou	Zachovalá přírodní společenstva s výskytem populací silně ohrožených druhů rostlin a živočichů
Sklenské louky (CHKO Žďárské vrchy)	5	Sklené u Žďáru nad Sázavou	Rašelinné louky s vzácnou květenou
Sochorov	1,7	Koječín	Chráněné živočišné a rostlinné druhy
Suché kopce (CHKO Žďárské vrchy)	13,4	Vojnův Městec	Vlhké louky přecházející ve vřesoviště
Stržená hráz	8	Mnich	Vlhké louky, olšiny v údolí Hladovského potoka
Světnovské údolí (CHKO Žďárské vrchy)	2,7	Světnov	Údolí meandrujícího toku Sklenského potoka s břehovými porosty
Svratka	0,4	Ujčov	Břehový porost s výskytem pérovníku pštrosího
Syenitové skály	1	Pocoucov	Ukázka rozpadu syenitu
Šebeň	136	Dobrá Voda u Křižanova	Ukázka rozpadu syenitu
Šlapanka	3	Termesivy	Fragment vlhkých luk v údolní nivě Šlapanky
Špilberk	0,3	Ocmanice	Koniklec velkokvětý
Štarkov (CHKO Žďárské vrchy)	1,3	Nový Jimramov	Rulová skála s puklinovou jeskyní
Tisůvka (CHKO Žďárské vrchy)	0,2	Cikháj	Rulové skalisko typické pro Žďárské vrchy
U Bezděčína	3	Obrataň	Prameništní olšina
U Bezděkova (CHKO Žďárské vrchy)	0,8	Nové Město na Moravě	Lokalita šafránu bělokvětého
U Hamrů	3,2	Borovec	Bývalé pastviny na příkrých stráních, mateřídouška časná
U lusthausu	1	Nové Syrovice	Bledule jarní
Urbánkův palouk	1,3	Víska u Kněžic	Rašelinná loučka s bohatou květenou
Vlčí kámen	1,7	Vojtěchov u Lísku	Zbytek starého bukového porostu
Vysoký kámen	12,5	Pávov	Zbytek suťového porostu s měsíčnicí vytrvalou
Zkamenělý zámek	3	Česká Cikánka	Výrazná rulová skála, doklad mrazového větrání

Přírodní parky

Přírodní park Balinské údolí - území v rozmezí nadmořských výšek 425 - 520 m má charakter členité vrchoviny. Přírodní park Balinské údolí je zřízen k ochraně přírody zahloubeného údolí meandrující řeky Balinky, jejíž údolní niva je široká 10 - 20 metrů. Od ní se na obě strany zvedají krátké strmé svahy, rozčleněné četnými svahovými údolími. Na ně navazují roviny, ze kterých vystupují výrazné hřbety do velkých výšek.

Mlynářská cyklotrasa

Délka: 185 km

Mlynářská stezka je tématická nadregionální cyklistická trasa, jejíž hlavním motivem je historie mlynářství. Provede Vás z Nového Města na Moravě a Žďárských vrchů přes přírodní rezervaci Údolí Oslavy a Chvojince, přírodní park Střední Pojihlaví, Rokytná, až do úrodné nížiny k řece Dyji v Jihomoravském kraji. Končí na státní hranici v rakouské obci Hardegg. Trasa je rozdělena na menší úseky, aby ji zvládli i méně trénovaní cyklisté. Na území trasy se nachází 48 mlýnů, z nichž 30 je na území kraje Vysočina.

http://www.mlynarskastezka.cz

Přírodní park Bohdalovsko - park zaujímá západní část Českomoravské vrchoviny a na severu sousedí s CHKO Žďárské vrchy. Belfrídský potok je zachovalý horský potok se silnou populací zvláště chráněné dřípatky horské. Křesťanova louka je velmi dobře zachovalým pozůstatkem rašelinné louky. Mělká vodní nádrž s názvem Laguna u Bohdalova vznikla po těžbě cihlářských jílů při rekultivaci skládky a slouží k rozmnožování obojživelníků, kterých zde žije asi deset druhů. Součástí parku je také přírodní rezervace Baba – V bukách.

Přírodní park Čeřínek byl vyhlášen jako oblast klidu. Rozkládá se na území okolo 2,5 tisíce ha asi 10 km od Jihlavy v nadmořské výšce okolo 550 m. Jeho nejvyšší vrchol Čeřínek dosahuje výšky 761 m. Na vrcholech a hřebenech se nacházejí pozůstatky mrazového zvětrávání – mrazové sruby a srázy, kamenná moře a skalní mísy. Z významných druhů rostlin se tu vyskytuje plavuň pučivá, dřípatka horská, na rašelinných loukách roste např. vachta trojlistá nebo prstnatec májový. Hnízdí zde výr velký nebo holub doupňák. V prostředí smíšených a jehličnatých lesů se nachází národní přírodní památka Hojkovské rašeliniště, dva památné stromy (Milíčovská lípa a Lípa v Horních Hutích), památné stromořadí (alej k Mirošovu) a čtyři přírodní památky - Na skalce, Přední skála, Pod Mešnicí a Čertův hrádek, kde předmětem ochrany jsou také zbytky skalní hradby.

Naučná stezka Čeřínek

Délka: 6 km
Počet zastávek: 14
Popis: Živou i neživou přírodu Čeřínku přibližuje naučná stezka Čeřínek, která začíná asi půl druhého kilometru západně od Dolní Cerekve za rybníky Chudý a Menší na Nové silnici. Kruhová nenáročná trasa se dá pohodlně projít za tři až čtyři hodiny. Na trase jsou umístěny dva stylové dřevěné přístřešky pro návštěvníky u zastávky č. 5 a č. 10 a informační tabule o lese v přírodní památce Přední skála, vybudované Lesy ČR, s.p. v rámci Programu 2000.

1. Podnebí - průměrná roční teplota v Dolní Cerekvi je asi 6°C, s rostoucí nadmořskou výškou klesá, na vrcholu Čeřínku je až o 1,5 °C nižší. V zimním a jarním období může ale nastat situace opačná.
2. Geologie - geologické podmínky jsou vedle podnebí druhým nejvýznamnějším faktorem, ovlivňujícím tvářnost krajiny. Žulový masiv těžko propouští vodu, ta zůstává na povrchu, tvoří se rašeliniště a podmáčené louky. Z hornin je zastoupen dvojslídný granit až adamelit hrubozrnný. Z minerálů je to např. křemen, muskovit, biotit, plagioklas, apatit, oligoklas, zirkon nebo hematit. Nerostné bohatství tvořily hlavně stříbrné rudy.
3. Půdy - hlavním půdním typem v okolí naučné stezky je rezivá lesní půda na žule, která patří do třídy hnědých lesních půd. Třetí zastávka na trase se obecně nazývá „Pískovna na Nové silnici".
4. Vznik údolí, tvary terénu - hlavní podíl na tvorbě dnešního reliéfu krajiny mělo třetihorní tropické zvětrávání a čtvrtohorní tundrové podnebí. Ve vývoji svahů Čeřínku se uplatňuje i vodní eroze.
5. Voda - masiv má mnoho zdrojů vody. Výrony vody jsou buď plošné, z nichž vznikají bažiny, nebo puklinové na svazích a ty nazýváme je prameny nebo studánky. Čeřínek je významnou pramennou oblastí.
6. Přední skála – chráněný přírodní výtvor - přírodní památka – je jedním z protáhlých hřbetů masívu. Nacházejí se zde mrazové sruby, pseudokar, kryoplanační terasy s balvanovými moři a proudy, skalní mísy, mrazové srázy, žlábkové škrapy, výklenky, jeskyňky a další formy zvětrávání vzniklé v třeti- a čtvrtohorách. Tato lokalita je nejvýznamnější „přírodní školou geomorfologie" v širokém okolí.
7. Skalní mísy - jejich vznik a vývoj je podmíněn tzv. zárodečnými prohlubněmi, kde se déle udržuje voda a zvyšuje se zde intenzita zvětrávání. Tím se prohlubeň zvětšuje. Tvar mísy je většinou kruhovitý, stěny jsou svisle zahloubeny a přecházejí v ploché dno. Mísy jsou dílem čtvrtohor, ale tvoří se i dnes. V lidovém podání jsou známy jako „obětní mísy".
8. Mrazové sruby - do svislých puklin v hornině prosakovala voda s nejjemnějšími půdními částicemi a s příchodem mrazů působila zmrzlá hmota tlakem a nadzvedávala bloky horniny. Docházelo k rozpadu celých stěn bloků a k vzniku tzv. mrazového srubu.
9. Žlábkové škrapy - připomínají svým vzhledem i vznikem škrapy vápencových oblastí, liší se jen dobou a rychlostí vzniku, protože žula odolává zvětrávání mnohem déle než vápenec.

Přírodní park Doubrava - podstatná část parku Doubrava se rozkládá na území Pardubického kraje, do kraje Vysočina zasahuje pouze zalesněnou údolní nivou řeky Doubravy. Malebné údolí řeky s kamenitým řečištěm je lemované lesy, poli, loukami a různými skalními výchozy.

Přírodní park Melechov - velmi zachovalá a hodnotná oblast klidu s rozlohou přes tři tisíce hektarů představuje typický krajinný obraz Hornoposázavské pahorkatiny. Mozaikovitě se tu střídají lesní smrkové porosty se zemědělskými pozemky. Osídlení oblasti je využíváno převážně k rekreačním účelům. Nad vesnicí Kouty se nachází zřícenina Nelechov. Fauna přírodního parku je reprezentována druhy charakteristickými pro zdejší nadmořskou výšku, běžně se vyskytuje liška obecná, jezevec lesní, kuna, z ptáků například výr velký, jestřáb obecný, ořešník kropenatý atd., z druhů žijících v blízkosti vodních toků rak říční, vydra říční, ledňáček říční nebo mihule potoční. Byl zde vysazen také muflon, jehož stavy se v posledních letech zvýšily.

Přírodní park Rokytná

Park zaujímá údolí řeky Rokytná od obce Příštpo po Tulešice a údolí říčky Rouchovanky od Rouchovan po její ústí do Rokytné. Řeka Rokytná protéká pod obcí Příštpo opuštěným údolím s rozsáhlými komplexy Myslibořického a Příštebského lesa. Řeka je lemována starými břehovými porosty tvořenými olší, vrbou a jasanem, vzácněji také klenem a dubem.

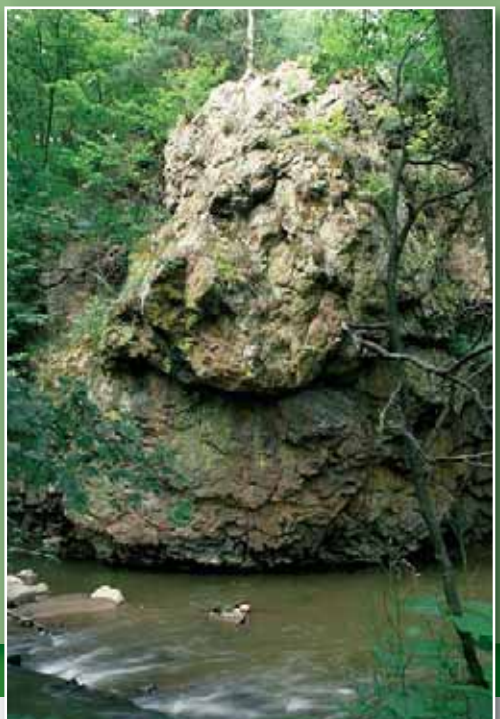

10. Přední skála (712 m) - nejvyšší bod Přední skály tvoří skalní výchoz, na němž je zachována skalní mísa. Ve vrcholové části skály lze sledovat řadu zajímavých geomorfologických jevů - např. mohutný mrazový srub a na svislých stěnách systém puklin.
11. Pseudokar - jedná se geomorfologický tvar v masívu Čeřínku a okolí zcela ojedinělý, vznikající v místě protínání více směrů puklin.
12. Rostliny a živočichové - na trase bylo určeno osm druhů obojživelníků, šest druhů plazů, na osmdesát druhů ptáků, přes třicet druhů savců. Výčet není úplný, protože nebyl proveden komplexní průzkum. Je zde zastoupena řada druhů lišejníků, mechorostů a asi 250 vyšších rostlin.
13. Stříbrné doly - ze středověké slávy dolování stříbra zbyla jen spousta terénních nerovností, na prvý pohled vytvořených lidskou rukou. Jde nejčastěji o zbytky starých dolů. Nedaleko obvalu (terénní tvar okolo šachty, po jejímž obvodu byla sypána hlušina) se vyskytují malé plošinky. Říká se zde „U milíře“ a nejspíše se zde pálilo dřevěné uhlí pro tavení stříbra.
14. Poznej a chraň přírodu - místo k zamyšlení a desatero správného chování v přírodě.

Doporučený autovýlet: Naučnou stezkou za zajímavostmi do Přírodního parku Čeřínek

Celkem 19,5 km nebo 18,5 km > střední náročnost > Dolní Cerekev > modrá > naučná stezka Čeřínek (nástup) > první ze 14. zastávek naučné stezky > NS Čeřínek zároveň se žlutou > NS – Stříbrné doly, Rostliny a živočichové, Pseudokar > vrchol Přední skály > 5. zastavení NS – Voda poblíž Formanské studánky > mezi 3.- Půdy a 4.- Geologie modrá > rybník Klechtavec >Dolní Hutě – rozc. > červená > Čeřínek turistická chata > modrá na totéž místo zavede kolem vesničky Nový Hojkov > žlutá >Dolní Cerekev.

http://www.mavlast.cz/vysocina.htm
http://www.region-vysocina.cz > Dovolená > Tipy na výlety

Naučná stezka Bažantnice

Délka: 3 km
Počet zastávek: 10
Popis: Naučná stezka začíná na okraji lesa, vlevo od silnice z Třebíče do Račerovic a pokračuje alejí státem chráněných lip do lesního komplexu Dolní Bažantnice. Seznámíte se zde stručně s problematikou lesního hospodářství a ochrany přírody, s významem lesa i s faunou a florou na Třebíčsku. Stezka je kromě zastávkových panelů doplněna i menšími tabulkami, které popisují lesní dřeviny nebo upozorňují na jiné zajímavosti, například lapač na kůrovce, nebo budku pro ptáky a netopýry.

1. Historie území – v minulosti se na Třebíčsku rozkládaly husté jedlobukové pralesy. Při osidlování kraje lidé lesy klučili, žďářili a třebili (zbavovali půdu kořenů) . Od toho jsou odvozeny i názvy obcí Klučov, Žďár i Třebíč. Dnešní lesy jsou až na výjimky výsledkem hospodářské činnosti člověka.
2. Les v krajině –les je nenahraditelnou součástí naší přírody a krajiny.
3. Les a lesníci – dnes se stále více využívá ekologicky šetrnější přirozené obnovy lesa při podrostním způsobu hospodaření.
4. Lesní porost – v lesních porostech můžeme rozlišit několik porostních pater. Lesníci rozlišují devět lesních vegetačních stupňů nazvaných podle nejčastěji se vyskytujícího druhu dřeviny.
5. Rostliny v lese - v lese uvidíte i borovici vejmutovku a cestou k sedmé zastávce zase mohutné stromy douglasky tisolisté. Obě dřeviny zde nejsou původní, pochází ze Severní Ameriky.
6. Zvěř a ostatní živočichové v lese – podle typického hlasu můžete poznat holuba hřivnáče, v porostech lze zahlédnout srnce obecného nebo zajíce polního, padající šupinky šišek prozrazují úkryt veverky.
7. Voda v lese – budování drobných vodních nádrží prospívá lesu v letních měsících. U nádrže, kde stojíte, je možné vidět ondatru pižmovou, která si vyhrabává na březích dlouhé chodby s vchodem pod vodou.
8. Ochrana lesa – nejnebezpečnější škůdci lesa jsou lýkožrout smrkový, bekyně mniška nebo klikoroh borový. Naopak mezi opeřené pomocníky lesníků v ochraně lesa před škůdci patří sýkory, brhlík lesní a datlovití ptáci.
9. Les a člověk – les je pro nás důležitým zdrojem obnovitelné suroviny – dřeva. S rozvojem pěší turistiky a cykloturistiky se les stává i prostředím pro aktivní odpočinek. I vy si odpočiňte ve Waldsteinově altánu!
10. Rozloučení – na poslední zastávce si můžete ověřit svoje znalosti přírody při poznávání rostlin a živočichů, kterými jste se seznámili v průběhu cesty.

Kontakt: Ing. Radek Koudela, Lesy České republiky, s.p., Lesní správa Třebíč, tř. 9. května 29, 674 01 Třebíč, Tel.: 724 524 142, E-mail: koudela.ls148@lesycr.cz

Doporučený autovýlet: Přes vrchol Melechov do údolí Sázavy

Trasa celkem 12,5 km > střední náročnost > Smrčná – ŽST nebo Koňkovice > modrá > U Trojáku a Rohule > zelená > Melechov > žlutá > Dobrovítova Lhota > údolí Sázavy a Stvořidla > červená > Smrčná – osada nebo Světlá nad Sázavou > Smrčná – osada > modrá > Koňkovice nebo červená ŽST Smrčná.

http://www.mavlast.cz/vysocina.htm
http://www.region-vysocina.cz > Dovolená > Tipy na výlety

Přírodní park Střední Pojihlaví

Přírodní park je ukázkou vývoje středních toků moravských řek. Rozkládá se na území Třebíčska, Znojemska a Brněnska a zaujímá poslední nezatopený úsek středního kaňonovitého toku řeky Jihlavy mezi Mohelnem a Ivančicemi. V lesnaté krajině s pestrým výčtem chráněných rostlin se nacházejí nejsevernější místa výskytu teplomilné vegetace jižní Evropy. Bukové, habrové, javorové a lipové porosty doplňují až 150 metrů vysoké skály. Celým územím vedou dvě turistické značené cesty, které zahrnují všechna významná místa a poskytují ideální možnost pro poznání tohoto přírodovědecky zajímavého území. Součástí parku jsou i přírodní rezervace Velká skála a Mohelnička.

Přírodní park Svratecká Hornatina

Park o celkové ploše 251 km^2 zasahuje až do Jihomoravského kraje. Je protkán hustou sítí značených turistických stezek. Středem rozsáhlé, ploché a členité hornatiny protéká řeka Svratka, ale území protínají další vodní toky. Převažují původní listnaté lesy, zakrslé doubravy, jedlobučiny a borové lesy. Jedním z působivých rysů této krajiny jsou i sady a zahrady patřící k zdejším vesnicím i samotám. V údolí řeky Svratky zůstalo zachováno několik hradních zřícenin a na území parku se nachází i národní přírodní památka Švařec.

Přírodní park Třebíčsko

Přírodní park je zřízen na území severovýchodně od Třebíče na ploše téměř 10 tisíc hektarů. Zahrnuje část třebíčského žulosyenitového masívu s typickými balvany a skalkami vystupujícími na povrch a jakoby rozházenými po krajině. Zdejší krajinný reliéf poskytuje pohledy na mírně, ale pestře zvlněnou krajinu, balvanité ostrůvky a lesíky s křovinami, rybníky, borovicové remízky a meze. Jedna z největších balvanitých kup je u Pocoucova a je chráněna jako přírodní památka s názvem „Syenitové skály“. Někde jsou shluky balvanů doplněny nádhernými solitérními památnými stromy. Další ozdobou oblasti jsou i dvě přírodní památky, známé nejsevernějším výskytem koniklece velkokvětého - Ptáčovský kopeček a Kobylinec u obce Trnava.

Organizace ochrany přírody

Stanice ochrany fauny AOPK ČR Pavlov

Pavlov 22, 584 01 Ledeč nad Sázavou
Tel.: 569 721 293, E-mail: pavlov.nature@wordonline.cz

Stanice ochrany fauny se nachází nedaleko Ledče nad Sázavou. Vznikala od roku 1988 zejména jako specializované pracoviště na záchranu vydry říční. Během dalších let se její aktivity rozšiřovaly a dnes se stanice zabývá také ochranou a chovem ohrožených druhů dravců a sov, péčí o hendikepovaná zvířata, je organizátorem ekologických a vzdělávacích aktivit, provádí terénní zoologická šetření a účastní se řady záchranných programů. Při návštěvě lze zhlédnout kromě vydry také například norka evropského, orla skalního, raroha velkého, sokola stěhovavého, puštíka bělavého, sovici sněžnou, poštolku obecnou, sovu pálenou, výra, čápy a další druhy naší fauny. Prohlídky probíhají s odborným výkladem pracovníků stanice.

Záchranná stanice volně žijících zvířat

Pavel Dvořák, 588 56 Telč, Tel.: 605 780 737

Záchranná stanice volně žijících zvířat vznikla v Telči v roce 1996. Funguje jako sběrná stanice pro Stanici ochrany fauny Pavlov, přičemž tam jsou přesouvána těžce zraněná zvířata. Lehčí poranění zvířat jsou léčena přímo na místě a vypouštěna zpět do přírody. Trvale handicapovaná zvířata zůstávají v péči stanice.
Návštěvníci ohlášení po telefonické dohodě uvidí ve výběhu dovádět stádo kamerunských koz, nedaleko dva dikobrazy obecné Vavřince a Kláru, v dalším výběhu se prohání liška Jaruška. Nejmladším se určitě zalíbí několik morčat a fretka Fredy. Ve voliérách hnízdí krkavci velcí, puštík obecný, poštolka obecná, holub hřivnáč, několik kusů kura bankivského, zakrslé slepičky a pávíci angličtí. Své místo v areálu má i želva ontarijská. Německý ovčák Asta pečlivě hlídá celý areál.

Záchranná stanice ohrožených druhů dravců a sov

Miroslav Hořák, Dlouhá Brtnice 14,
588 34 Dlouhá Brtnice, Tel.: 567 373 758, 723 033 307
E-mail: zachranastanice@centrum.cz, http://www.dlouhabrtnice.cz

Záchrannou stanici založil Miroslav Hořák v roce 1999. Stanice pomáhá nalezeným ptákům, především dravcům a sovám, ale i jiným zvířatům, při ošetření, léčbě a vypouštění zpět do volné přírody. Stanice spolupracuje s dalšími stanicemi, zoologickými zahradami, státními úřady, mysliveckými sdruženími, ornitology, ochránci přírody aj. Dále pořádá besedy, přednášky a výchovné programy pro mládež i veřejnost na téma ochrana přírody a aktivně se zapojuje do humanitárních akcí.

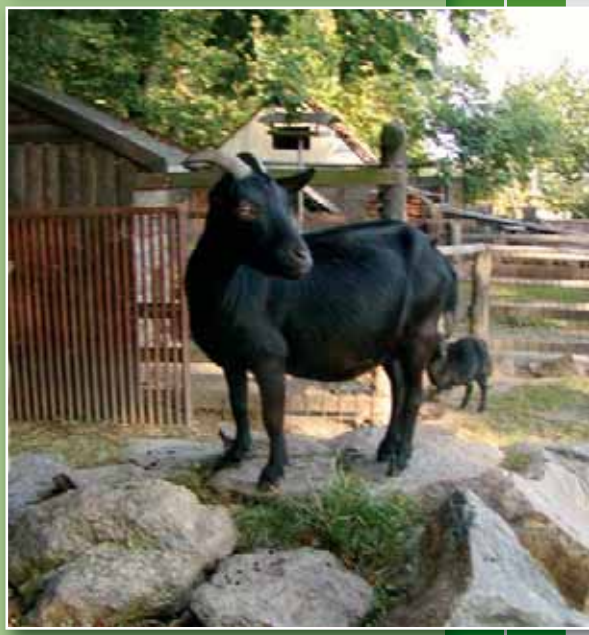

Český svaz ochránců přírody

Český svaz ochránců přírody (ČSOP) je největší nevládní organizací v České republice sdružující zájemce o ochranu přírody a životní prostředí. V současné době má téměř 10000 členů. V řadách ČSOP naleznete profesionální odborníky, zkušené dobrovolníky i ty, kdo prostě jen mají rádi přírodu.
Český svaz ochránců přírody se snaží působit na občany v duchu odpovědnosti za přírodu a životní prostředí. Vede své členy k úctě a lásce ke všemu živému a jedinečnému. Chápe přírodu jako soubor všech živých organismů včetně člověka, jejich prostředí a vztahů mezi nimi navzájem. V tomto vztahu uznává rovné právo mezi člověkem a přírodou.
ČSOP je členem IUCN (Světového svazu ochrany přírody), Eurosite (sdružení evropských organizací, zaměřených na ochranu přírody) a zakládajícím členem Českého národního komitétu UNEP (Programu OSN pro životní prostředí).

- **258 17/01 17/01 ZO ČSOP - SEV Mravenec**
Masarykovo nám. 17, 393 01 Pelhřimov
- **259 17/03 Český svaz ochránců přírody Pelhřimov** Táborská 1790, 39301 Pelhřimov
- **260 17/07 ZO ČSOP 17/07**
Želivská 342, 39446 Červená Řečice
- **261 17/10 ZO ČSOP Pacov**
Truhlářská 415, 39501 Pacov, csoppacov@email.cz
- **262 42/01 42/01 Křížová**
Staré Ransko 146, 58263 Ždírec nad Doubravou
- **263 42/02 ZO ČSOP Skorkov**
Skorkov 6, 58253 Štoky
- **264 42/05 42/05 Chotěboř**
58301 Chotěboř, ve.vachova@seznam.cz
- **265 42/12 KÁMEN - JIŘÍKOV**
Jiříkov 22, 582 82 Golčův Jeníkov
- **266 59/06 ZO ČSOP Margarita**
Svatopluka Čecha 6, 58601 Jihlava, margarita@ji.cz
- **268 59/11 ZO ČSOP Jihlava**
Hamerníkova 12, 58601 Jihlava, csop.jihlava@email.cz
- **269 59/12 ZO ČSOP EIC**
Věžní 1, 586 01 Jihlava 1, ekoinfo@centrum.cz
- **270 62/02 ZO ČSOP**
Šebkovice č.p. 76, 67545 Šebkovice
- **271 62/80 62/80 ZO ČSOP TŘEBÍČ č.1**
Zámek 1, 674 01 Třebíč, h.houzarova@zamek-trebic.cz
- **272 62/82 ZO ČSOP**
Hornice č.p. 23, 67532 Hornice
- **273 62/86 ZO ČSOP Chlum**
Vratislavovo nám. 11, Nové Město na Moravě
- **274 62/88 ZO ČSOP Kněžice**
Kněžice 109, 675 21 Okříšky, csop@chaloupky.cz
- **275 66/01 ZO ČSOP Velké Meziříčí**
Zahradní 9, 59401 Velké Meziříčí
- **276 66/02**
Bory č.p. 162, 59461 Bory, pavelkriz@centrum.cz
- **277 66/05 ZO ČSOP**
č. 66/05 V Zahrádkách 26, 591 01 Žďár nad Sázavou
- **278 66/07 ZO ČSOP**
Dalečín č.p. 139, 59241 Dalečín, ffaktor@tiscali.cz
- **279 66/08 ZO ČSOP DROSERA Miroslav Šustr**
Jungmannova 6, 591 01 Žďár nad Sázavou, drosera@sattnet.cz

http://csop.ecn.cz/

Klub ochrany dravců a sov při sdružení Děti Země

Mladé Bříště č.2, 396 01 Humpolec, Tel.: 737 768 102
E-mail: tyto@atlas.cz, http://kodas.detizeme.cz

Klub ochrany dravců a sov pracující při ekologickém sdružení Děti Země se věnuje především ochraně dravých ptáků. Hlavní činností je praktická ochrana, do které patří především ostraha hnízd vzácných dravců před vykrádáním mláďat překupníky zvířat a rušením hnízdících ptáků návštěvníky přírody a dále podpora hnízdních možností instalací hnízdních budek, kterých bylo například pro sovu pálenou na Vysočině vyvěšeno takřka 300 kusů. Klub nezapomíná však také na osvětu, kterou realizuje prostřednictvím putovních výstav, vydáváním vlastních tiskovin a pořádáním víkendových akcí pro mladé lidi.

Středisko ekologické výchovy Mravenec

Český svaz ochránců přírody Pelhřimov ZO 17/01 - akreditované ekocentrum ČSOP - Středisko ekologické výchovy Mravenec
Masarykovo náměstí 17, 393 01 Pelhřimov, Tel.: 565 322 091
E-mail: mrodova@razdva.cz, http://mravenec.euweb.cz/index.php

Organizace působí devátým rokem na poli ekologické výchovy, osvěty a vzdělávání na Pelhřimovsku a pokračuje dál v úsilí ukazovat především dětem rozmanitost a krásu přírody, její zákonitosti, pomáhat jim najít cestu k ní, k jejímu poznání i vytvoření kladného vztahu, k tolerantnímu chování k sobě, ostatním lidem a přírodě samotné.
Je zpracováno 20 ekologických výukových programů pro základní školy a 15 pro školy mateřské. Ekologický výukový program je prostředek, kterým se děti učí hrou, aktivním přístupem, řízenými besedami, skupinovou prací, vlastní zkušeností, smyslovým vnímáním seznámit se a naučit se něco víc o přírodě, a tím s ní navázat kontakt a bližší vztah.
Pro dospělé jsou připravovány veřejně přístupné akce – Den Země, putovní výstavy Za tajemstvím lesa, Krmítkování, Medování. Středisko se účastní 30-ti dnů pro neziskový sektor, Dne přírody atd.
Středisko ekologické výchovy Mravenec připravilo naučnou stezku v Městských sadech v Pelhřimově, spolupracuje při tvorbě strategických materiálů a podává informace o životním prostředí. Realizuje informační kampaň k programu odpadového hospodářství v Pelhřimově. Vydává informační materiály o ochraně přírody a krajiny – Ekologická výchova, Krmítkování, Budkování, Naučná stezka – Městské sady, Naučná stezka – Křemešník.

Sdružení Krajina

Sdružení Krajina, Počítky 3, 591 01 Žďár nad Sázavou
Tel.: 566 650 717, E-mail: info@sdruzenikrajina.cz ,
http://www.sdruzenikrajina.cz

Rosnatka okrouhlolistá, tolie bahenní, suchopýr pochvatý - to jsou jen některé druhy ohrožených rostlin, které by zcela vymizely z naší krajiny nebýt ochránců přírody. O tyto a další druhy rostlin a živočichů pečuje již několik let občanská organizace Sdružení Krajina.
Dříve vypásané podmáčené louky zarůstají bez trvalé péče plevelem a druhově chudnou. Pro zemědělce je ruční kosení nezajímavé a nerentabilní. Tím vzniká prostor pro činnost tohoto sdružení, které za pomoci dobrovolníků a brigádníků ručně kosí a hrabe více než 130 hektarů květnatých luk ročně. Na několika lokalitách v různých krajích pečují ochránci o hnízda lesních mravenců, provádí monitoring a transfery ohrožených mravenišť.
Současně provozuje Sdružení Krajina středisko ekologické výchovy Krajinka. Pracovníci navštěvují s ekovýchovnými programy školy, nebo třídy přijíždějí do prostor střediska - na den či celý týden.

Ekoinfocentrum

Věžní 1, 586 01 Jihlava, Tel.: 567 302 779, 721 862 692
E-mail: ekoinfo@centrum.cz, http://www.ekoinfo.ecn.cz

Ekoinfocentrum je neziskovou organizací založenou Českým svazem ochránců přírody. Poskytuje informace z oblasti životního prostředí, o chráněných územích v kraji Vysočina a organizuje přednášky a semináře o životním prostředí. Cílem je vzdělávání a osvěta vedoucí k trvale udržitelnému způsobu života.

Areál odpočinku a pohody U Machova jezera

Irena a Petr Machovi, Hamry nad Sázavou 229
591 01 Žďár nad Sázavou, Tel.: 776 886 313

Areál odpočinku a pohody u Machova jezera se nachází v Hamrech nad Sázavou na rozloze téměř 2 ha. Leží přímo na trase značeného Hamerského vycházkového okruhu. Toto centrum aktivního odpočinku nabízí rodinám s dětmi, školkám, školám, turistům nebo cykloturistům výběh pro kamerunské kozy, ovce, poníka Jůlinku, mulu Julka, na dvorku se děti budou cítit jako u babičky, na rybníčku plném kaprů, línů a amurů plavou husy, kachny, své místo zde má i několik nutrií.
Žije tu také kozel Čert a koza Popelka. Nachází se zde také močál pro odchov obojživelníků a bahenních rostlin, které se na Vysočině vyskytují.
V rámci areálu funguje záchytná stanice pro hendikepované živočichy, která vznikla v roce 2002. Ve voliérách uvidíte dravce, párek bažantů, kavku Mikiho, v kotcích králíky, morčata, lišku Elišku nebo bílou fretku Freda.
Celým areálem Vás provede půlkilometrová naučná stezka, která na třech stanovištích popisuje venkovský život na Vysočině. Pro návštěvníky je k dispozici indiánské ohniště, pro děti pískoviště a dětský koutek. K občerstvení poslouží útulný Country club.
Areál je bezbariérový, takže je vhodný pro návštěvu tělesně postižených návštěvníků.

Lesní naučná stezka Chaloupky

Délka: 7 km
Počet zastávek: 6
Popis: Lesní naučná stezka je zaměřena na ekologii, ochranu přírody, botaniku a ornitologii, začíná i končí ve středisku Chaloupky. Délka nenáročné trasy je cca 7 km, ale existují tři možnosti, jak si cestu zkrátit. Časově lze stezku zvládnout za půl druhé hodiny. Budou-li mladší nebo starší děti vyplňovat pracovní listy, které si mohou zakoupit spolu s průvodcem, může se protáhnout až na čtyři hodiny. Cesta je na místech se zvýšeným počtem různých druhů rostlin a živočichů značena tabulemi s mapkou a výkladem a barevným značením na stromech. Biologickou rozmanitost je zde možné pozorovat na třech úrovních - krajinná, druhová, a vnitrodruhová.

1. Les a ptáci - pro hnízdění ptačích druhů je důležitý dostatek doupných stromů.
2. Historie dlouhá stovky milionů let - celé území patří z geologického hlediska k moldanubiku. Horniny místního podloží patří k nejstarším horninám v naší republice.
3. Lesy v průběhu tisíciletí - historii zahrnující postupné ovlivňování lesů v okolí Chaloupek člověkem je možno rozdělit do čtyř období: 1. Prales před 2000 lety, 2. Lesy ve 14. - 16. století, 3. Lesy od konce 18. století, 4. Lesy příštího tisíciletí.
4. Přirozený vodní tok, lesní zvěř - ohryzané smrkové stromky ukazují nesoulad mezi úživností krajiny a množstvím zvěře v ní. Největší škody působí stáda muflonů a protože zde nejsou přirození predátoři, musí se stromky chránit oplocenkami. Radonínský potok a rybník u Nové Brtnice představují vegetaci rákosin a olšin.
5. Přírodní památka „Urbánkův palouk" (1,3 ha) - mokřadní louka leží v pramenné oblasti Víseckého potoka, v mělkém údolíčku asi kilometr od Nové Brtnice, v nadmořské výšce okolo 620 m.
6. Jak přirozeně vzniká les - Lokalita Skrývka - pro zdárný růst vyšších rostlin je nutná i úrodná půda, vznikající činností rostlin. Na následujícím úseku stezky na okraji pole je vidět, že krajina má dobré podmínky pro růst lesa a je jen otázkou času, kdy se les rozšíří na volné plochy. Byla zde objevena vzácná kapradina vratička heřmánkolistá.

Středisko Chaloupky

Chaloupky - středisko pro vzdělávání a výchovu v přírodě
Kněžice 109, 675 21 Okříšky
Tel.: 568 870 434, Tel. / Fax: 568 870 359
E-mail: info@chaloupky.cz, http://www.chaloupky.cz

Chaloupky je místní označení pro nevelkou osadu ležící na Českomoravské vrchovině mezi Třebíčí a Jihlavou. Obec se sice jmenuje Nová Brtnice, ale nikdo jí neřekne jinak než „Chaloupky". Nedaleko obce postavil počátkem 19. století brtnický hrabě Collalto lesovnu pro správce svých okolních lesů.
V lesovně Chaloupky působí od roku 1991 stejnojmenné středisko ekologické výchovy. Po rozsáhlé rekonstrukci v roce 2003 a 2004 v zámečku vzniklo kvalitní zázemí pro pobytové programy s přírodovědným zaměřením.

Cílem Chaloupeckého úsilí je zprostředkovat porozumění přírodě, posílit ohleduplnost a odpovědnost člověka k přírodě, vůči sobě i druhým. Během pobytu na Chaloupkách zažijí děti „výzkumnou" činnost při pozorování rostlin a živočichů, krmení hospodářských zvířat, čeká na ně kozel Matěj, ovce Kateřina a spousta dalších zvířecích kamarádů. Vyzkoušejí si život na venkově, vaření čaje z léčivých bylin, pečování o zahradu a mnoho jiných „dotyků" přírody.

Na Chaloupkách jsou připravovány také programy pro veřejnost:
- přírodovědné exkurze - ornitologické, botanické, geologické, houbařské a jiné
- rukodělné činnosti - semináře zaměřená na užití přírodních materiálů a staré techniky (síťování, pletení z proutí a slámy, zpracování vlny atd.)
- programy pro rodiče s dětmi – víkendové akce, letní tábory apod.

Středisko ekologické výchovy Ostrůvek

ul. Ostrůvek 288
594 01 Velké Meziříčí
Tel.: 566 522 831
E-mail: ostruvek@chaloupky.cz
www.chaloupky.cz

Středisko Ostrůvek sídlí v bývalé mateřské škole na břehu řeky Balinky. K Budově patří i nevelká zahrada, která se postupně mění ve výukovou plochu s rybníčkem sadem apod.
Na Ostrůvku jsou připravovány dopolední programy pro školy, odpolední kroužky pro děti, besedy a semináře pro učitele a širokou veřejnost.

Další naučné stezky

Hornická naučná stezka v Jihlavě

Délka: 6 km
Počet zastávek: 10 - 13
Popis: Hornická naučná stezka prochází lokalitou Jihlava-Lesnov po místech s nejvíce patrnými pozůstatky dolování, tak aby návštěvníkům co nejvíce přiblížila zašlou slávu dolování jihlavského stříbra. Stanoviště jsou zaměřena na ukázky pozůstatků hornické činnosti, historii rozhledny na vrchu Rudný a přírodní zajímavosti. Trasa vede po 13 informačních tabulích, 10 z nich se nachází v okolí vrchu Rudný a tvoří centrální okruh stezky, dalšími zastaveními jsou štola sv. Jana Nepomuckého, lokalita Rounek a lokalita Bílý Kámen. Dle průzkumů se v okolí vrchu Rudný vyskytuje 170 větších jam a na celém vrchu je roztroušeno mnoho menších jam po průzkumných výkopech. Východiště trasy je za budovou Správy městských lesů, z parkoviště u krematoria ulicí Pod Rozhlednou doleva.

1. Stříbrná Jihlava - Jihlava byla kdysi jedno z nejvýznamnějších měst království a nejstarší královské horní město v českých zemích.
2. Střecha Evropy - „hlavní evropské rozvodí" - také definované jako evropská linie, přes kterou neteče žádná voda - část zde pramenících toků směřuje k Severnímu moři, druhá část k Černému moři. I když tato „střecha Evropy" není příliš vysoká (540 m), vyvěrá zde v prameništích křišťálově čistá voda.
3. Okolí šachty sv. Jiří – nachází se zde 25 větších hromad vykopaného materiálu - tzv. obvalů. Jejich stěny jsou příkré a svědčí o neustále se propadajících šachtách. Haldy zde tvoří souvislý pás, vysoký místy až pět metrů. Rudná žila byla sledována ve směru východ - západ v délce až 400 m. Původně byla většina průzkumných i těžebních šachet vydřevena srubovým způsobem.
4. Šachta sv. Jiří - toto hornické dílo pochází z nejstarší etapy dolování v okolí Jihlavy. V roce 1592 zde byla již jen stará zatopená šachta. Jedná se o elipsovitou jámu o průměru 15 až 20 m a hloubce 10 metrů. Ve stěnách propadliny vystupuje místy skála, do níž byla šachta ražena. Dno jámy je částečně zasunuto a bývá často zatopeno vodou.
5. Nad šachtou sv. Jiří byl instalován **vodotěžný stroj**, ke kterému byla přiváděna voda ze vzdálenosti 1 km pomocí vodního náhonu. Tento náhon, dnes již nefunkční a suchý, existuje dosud téměř v celém svém průběhu a je přerušen pouze lesními cestami a lyžařským vlekem. Začíná na okraji obce Zborná, u cesty vedoucí podél Zlatého potoka.
6. Na vrchu Rudný (Šacberk) se nacházela **rozhledna** ve tvaru osmiúhelníku o výšce 27 m. Vrchol Šacberku nebyl vybrán pro stavbu náhodou. Kopec má v dějinách Jihlavy zvláštní místo. Ve svém nitru ukrýval skutečně poklad, jak zní český překlad německého názvu, neboť na jeho úbočí se od středověku (asi od roku 1391) do 18. století těžilo stříbro. Přímo zde bylo kutiště Na šparech. Z něj se dochovaly dvě krátké štoly, z nichž jedna leží 50 m severně od rozhledny a druhá 100 m na východ.
7. Vrch Rudný je budován velmi silně přeměněnou (metamorfovanou) horninou, tzv. migmatitem. Ve svahu jsou vidět naskupeniny rulových balvanů, rozvolněné z výchozů mechanickým zvětráváním za ledových dob ve starších čtvrtohorách. Stojí za připomínku, že ruly (k nimž řadíme i migmatity), patří k převládajícím horninám Českomoravské vysočiny a zároveň v této oblasti i k horninám nejstarším (u některých je stáří vypočteno až na 1,5 miliardy let).
8. Hornický náhon, jehož vodním proudem byl poháněn vodotěžný stroj na šachtě sv. Jiří, byl napájen ze starého báňského rybníka, po němž se zachovala hráz na levé straně silnice při vjezdu do Zborné od Jihlavy. Horninu dobývali kopáčem nebo špičákem, a to od stropu směrem k podlaze. Pokud byla hornina tvrdá, měkčila se ohněm. Ražba nebyla jednoduchá - v chodbě o profilu 1 x 2m bylo denně vyraženo max. 2 - 2,5 cm horniny.
9. Zdejší lesy jsou z větší části tvořeny porosty s převahou jehličnatých dřevin, hlavně smrku. Na některých místech je vyšší zastoupení jedle, která na severním svahu vytváří dokonce vzácné jedliny (s příměsí modřínů). Z ostatních přírodních zajímavostí jsou to například ptáci - hnízdí zde sýkora parukářka i uhelníček, brhlík lesní, čížek lesní, datel černý, strakapoud velký i vzácně i žluna šedá. Z dravců kromě káně lesního i krahujec obecný a z nočních dravců kalous obecný a puštík obecný.
10. Pozůstatky šachetního dolování - ložisko muselo být otevřeno důlním dílem, pak teprve dostal zájemce propůjčku. Začala se razit tzv. nálezná jáma. Hlavními důlními díly byly úklonné šachty, zakládané na žilném pásu hustě vedle sebe, protože umožnily uplatnění většího počtu těžařů a havířů, aby ložisko mohlo být co nejrychleji a nejúplněji vydobyto. Úklon jámy nebyl pravidelný a měnil se podle žíly.
11. Centrální okruh stezky končí u tabule č. 10 nedaleko od zastávky autobusu č. 5 – Krematorium. Pokud máte zájem, můžete navštívit ještě další 3 lokality: štolu sv. Jana Nepomuckého, lokalitu Bílý Kámen a lokalita Rounek.

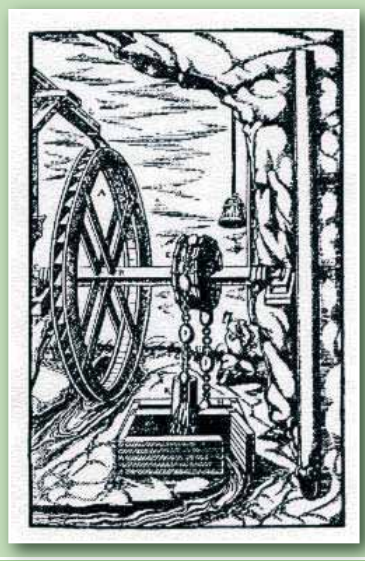

Kontakt: Masarykovo náměstí 2,
Tel.: 567 167 158,159, E-mail: infojihlava@ji.cz,
http://www.jihlava.cz/kralovskemesto/pdf/hornicka-stezka-s.pdf

Naučná stezka Březina

Délka: 10 km
Počet zastávek: 16
Popis: Úvodní panel se nachází v nové části lesoparku u ZŠ Podhrad, kam vede turistická značka z horního náměstí. Stezka je připravena jako okružní, střední náročnost je vhodná pro pěší turisty a zabere cca 3-4 hodiny času. Lze se na ní též napojit při cestě po modré turistické značce z Lipnice nad Sázavou a při cestě z obce Rozkoš na hrad Orlík

1a. Úvodní panel - jméno stezky je odvozeno od prvního ředitele Zemědělské školy v Humpolci, Otakara Březiny, který významně přispěl k historickému a přírodovědnému poznání této oblasti.
1b. Lesopark - lesopark na okraji Humpolce je rekreačním centrem obyvatel města a zajímavým územím z krajinářského pohledu.
2. Stoleté stromy u rybníka Dvorák - mezi nejstarší zelené pamětníky minulosti města Humpolce patří stromořadí 150 – 200 let starých dubů na hrázi rybníka Dvorák.
3. Živcové lomy - Humpolecko je po geologické stránce zajímavým územím s výskytem mnoha nerostů. Jedním z nich je i živec, který zde byl těžen v několika malých lomech převážně pro keramický průmysl.
4. Štůly pod Orlíkem - pozůstatky středověkého dolování zlata v podobě otevřených vodorovných štol o hloubce 5-7m jsou nejzajímavější památkou středověkého hornictví v okolí.
5. Středověké hornictví – víte k čemu sloužil středověkým havířům při hledání a dolování vzácných rud mlátek, želízko, hašpl, točidlo nebo stoupa?
6. Březinka – rýžoviště zlata - pravděpodobně již v době slovanského osídlení bylo na této lokalitě rýžováno zlato z náplavů vodních toků.
7. Andalusit u Čejova - typickým vzácným nerostem humpoleckých pegmatitových žil je andalusit.
8. Rostliny v lese - základem každého lesa jsou stromy, ale co by byl les bez keřů a dalších rostlin?
9. Voda je život - každá kapka vody z lesní studánky putuje potokem, říčkou, řekou do moře, aby se znovu vrátila v podobě deště.
10. Živočichové v lese - půjdete-li potichu a budete-li se pozorně dívat, můžete na trase stezky zahlédnout mnoho zajímavých obyvatel přírody Vysočiny.
11. Studna v podhradí Orlíka - zrekonstruovaná kruhová studna je památkou na zaniklé podhradí hradu Orlíka.
12. Hrad Orlík - počátky vzniku hradu spadají do konce 14. století. I dnes jeho zřícenina tvoří významnou dominantu okolí a v posledních letech i významné kulturní centrum.
13. Kamenné moře - kameny a skály patří k dávným svědkům minulosti planety země a všem, kdo v nich dokážou číst umějí vyprávět. Kamenné moře je svědectvím mrazového zvětrávání ve čtvrtohorách.
14. Ochrana přírody - každý z nás může pomoci v ochraně přírody, aby nadále zůstala krásnou.
15. Čertova a Andělka - každé místo má své pověsti a tajemné příběhy. Skály Čertova a Andělka připomínají pověst o věčném boji anděla a čerta. Z hradu Orlíka vedou prý tajné chodby a důlní díla hlídají permoníci.
16. Židovský hřbitov - jednou z mála památek na židovskou obec v Humpolci je židovský hřbitov, který byl založen již v roce 1716 a zachoval se do dnešních dnů. Pochováni jsou zde například příbuzní světově proslulého hudebníka Gustava Mahlera. Poslední pohřeb se zde konal v roce 1942.

Kontakt: Městské kulturní a informační centrum, Havlíčkové nám. 91,
396 01 Humpolec, Tel.: 565 532 479,
E-mail: mekis@infohumpolec.cz,
http://www.infohumpolec.cz

Naučná stezka Vítězslava Nováka

Délka: 3 km
Počet zastávek: 12
Popis: Přírodovědná a vlastivědná stezka leží na trase zámek Kamenice nad Lipou – Hamerky - Pecovský rybník - Modřínová alej – Johanka. Je vhodná jak pro pěší tak pro cyklisty.

1. Úvodní zastavení u zámku – historie stezky, mapka trasy. Ukazatele vybízejí k návštěvě zámku a zahrady s památnou lípou.
2. Významné stromy LČR – zastavení seznamuje s programem evidence významných stromů rostoucích na pozemcích ve správě Lesů ČR a představuje nejhodnotnější stromy v okolí.
3. Vodní plochy, mokřady, potoky - význam vody pro krajinu, příklady ohrožených druhů živočichů a rostlin vázaných na vodní prostředí, obnova krajiny.
4. Ptačí budky – různé typy ptačích budek s vyobrazením a popisem ptáků, kterým slouží. Zastavení je doplněno budkami rozmístěnými na stromech v okolí.
5. Památné stromy a chráněná území – stručný popis památných stromů a přírodních památek v okolí Kamenice nad Lipou včetně mapy.
6. Rostlinná říše – příklady rostlin, se kterými se můžete setkat v našich lesích.
7. Živočišná říše – šest druhů savců obývajících krajinu v okolí s popisem a vyobrazením.
8. Stromy – zastavení stručným popisem a vyobrazením představuje stromy naší krajiny.
9. Lesní hospodářství – přírodní podmínky, stav a složení lesů v okolí, historie a současnost hospodaření v lesích.
10. Litorální pásmo Pecovského rybníka – co je litorální pásmo, které živočichy zde můžete spatřit. Zastavení je doplněno odpočívadlem s výhledem na litoral.
11. Územní systémy ekologické stability – Co je ÚSES? K čemu slouží? Zastavení je umístěno v trase regionálního biokoridoru.
12. Vítězslav Novák – zastavení u myslivny Johanka věnované jednomu z nejvýznamnějších kamenických rodáků. Životopis Vítězslava Nováka, jeho dílo a vazby k městu a okolí je doplněno obrazovými materiály.

Kontakt: Informační centrum Kamenice nad Lipou, MěÚ, nám. Čs. armády 52, Kamenice nad Lipou, Tel.: +420 565 432 101, E-mail: pokladna@kamenicenl.cz, http://www.kamenicenl.cz/stezka.php

Naučná stezka Městské sady

Délka: 3 km
Počet zastávek: 12
Popis: Městské sady v Pelhřimově jsou přirozeným místem procházek jeho obyvatel, při nichž mají možnost seznámit se s rozmanitostí a hodnotou krásné a zachovalé přírody na Vysočině. Stezka zároveň podněcuje zájem veřejnosti o stav životního prostředí a motivuje ji k odpovědnému chování v každodenním životě. Každá informační tabule obsahuje mapku s nákresem trasy naučné stezky a označením místa, kde se právě nalézáte. Součástí stezky je i označení českými a latinskými názvy 30 nejznámějších či nejvzácnějších dřevin vysazených v sadech.

1. Historie městských sadů - první zastavení nás seznámí s historií vzniku a vývoje městských sadů, se Spolkem pro zakládání sadů a krášlení města, i předsedou MUDr. Miloslavem Kralertem, jemuž je ve vstupní části sadů věnována pamětní deska. Podrobná mapa celých sadů s jejich rozčleněním, vyznačením naučné stezky a umístěním jednotlivých tabulí umožní návštěvníkům snadnou orientaci.
2. Stromy - právě stromy jsou hlavní složkou sadů, mají zde své opodstatnělé místo a dozvíte se o jejich různorodosti i pestrosti. Tabule je umístěna v dendrologicky nejbohatší části sadů.
3. Zvířata – zástupci říše zvířat, se kterými se můžete v okolí setkat.
4. Horniny - na našem okruhu se zastavíme u skalního komplexu, kde by bylo škoda nevyzdvihnout další významný faktor, který ovlivňuje tvářnost krajiny a charakter biosféry.
5. Lesy - mnozí z nás v lese hledají rovnováhu a klid. Zastávka nám pomůže vyjmenovat další hlavní funkce lesa. Dozvíme se jaká je skladba našich lesů, v jakém jsou stavu i jak se v nich v současné době hospodaří.
6. Voda – ryby - zájmovým územím protéká říčka Bělá, která nám dává možnost zachytit i oblast vodní říše a její nejznámější zástupce – ryby.
7. Les – stopy - o složení a významu smíšeného lesa městských sadů se zmiňuje tato informativní tabule. Lesní zastavení obsahuje i různé druhy zvířecích stop.

8. Podnebí - návštěvníky jsou seznámeni se základními daty klimatických podmínek. Jsou zde přiblíženy teplotní poměry, bouřková činnost, sněhové poměry, oblačnost i sluneční svit na Vysočině.
9. Ptáci – budky - v přírodním komplexu městských sadů najdeme rozmanité zastoupení ptáků, kterým věnujeme toto zastavení. Opět kromě popisu této rozsáhlé živočišné třídy se budeme blíže věnovat šesti nejvýznamnějším zástupcům. Tato informační tabule je doplněna 16 ukázkami ptačích budek – včetně označení komu patří.
10. Rostliny – seznámení se zástupci této říše, které při návštěvě sadů můžete bez potíží sami objevit a pozorovat.
11. Významné stromy - seznámení se vzácnými stromy našeho okolí - s nepřehlédnutými velikány. Máme to štěstí, že se s nimi můžeme setkat na mnoha místech a alespoň některé z nich vám zde představíme.
12. Chráněná území - poslední zastavení obsahuje mapu se zakreslením zvláště chráněných území a seznamuje se způsoby, jak se v takovém území chovat, přiblíží u nás se vyskytující chráněné rostliny a živočichy.

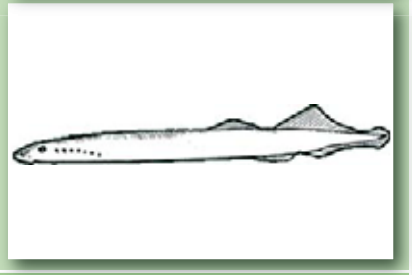

Kontakt: Středisko ekologické výchovy Mravene 17/01 ZO ČSOP, Masarykovo náměstí 17, 393 01 Pelhřimov, Tel.: 565 322 091, E-mail: mrodova@razdva.cz, http://mravenec.euweb.cz/kremesnik/

Naučná stezka Po mlýnech

Z obce Kojetice – Sádek na Třebíčsku vede cca 18 km dlouhá naučná stezka s mlýnskou tematikou, jež je určena pro cykloturistiku. Stezka vede po státní komunikaci okolo Červeného mlýna do obce Horní Újezd, kde odbočuje na Újezdský mlýn. Cesta pokračuje do Šebkovic a dále po silnici do Loukovic, odtud odbočuje na Bolíkovický mlýn. V Bolíkovicích se stezka napojuje na cyklotrasu, po které vede do Čáslavic, odtud na Římov, míjí Mlýn pod Římovem a pokračuje na Holý mlýn. Dalším zastavením je hájenka na Březové, po lesní komunikaci dojdete na samotu Dašov, kde uvidíte další mlýny - Nechvátalův a Hobzův. V obci Štěměchy je možno navštívit pozůstatky středověké tvrze s patrným vodním příkopem. Naučná stezka končí v Hlístově, kde se napojuje na naučnou trasu Na Kobylí Hlavu.

Naučná stezka Na Kobylí Hlavu

Délka: 8 km
Počet zastávek: 4
Popis: Naučná stezka na Třebíčsku je určena jak pěším turistům tak cykloturistům. Stezka je vedena po účelových komunikaci a silnicích III. třídy. Z obce Předín cesta vede kolem hájovny na Hadí hoře, kde v zahradě uvidíte památný dub. Na křižovatce za hájovnou půjdete kolem prameniště vodovodu Předín - Opatov - Štěměchy. Jedná se o rašelinnou louku s různými druhy vzácné vegetace, v jejíž blízkosti se nachází „Tři prameny". Cesta pokračuje hlubokým lesem, na jehož konci se nachází hájovna pod Kobylí Hlavou. Stejné jméno nese i druhý nejvyšší vrchol Třebíčska, který uvidíte po levé straně (680 m.n.m.) Na horizontu terénu vás čeká pěkný výhled do širokého okolí. Při dobré viditelnosti lze spatřit Pálavské vrchy, Žďárské vrchy nebo brněnskou oblast. Dále uvidíte město Třebíč, zámek Sádek, horu Mařenku nebo chladící věže Jaderné elektrárny Dukovany. Trasa dále pokračuje do Hlístova, malé vísky, kde můžete využít místního přírodního koupaliště s čistou pramenitou vodou a služeb místního pohostinství. Cesta pokračuje do obce Markvartice, kde se napojuje na cyklotrasu.

Kontakt: Obec Předín, 675 27 Předín 243,
Tel.: 568 884 377, 607 760 935,
http://www.marenka.cz/

Naučná stezka Šebeň

Délka: 3 km
Počet zastávek: 12
Popis: Tato naučná stezka se věnuje životu mravenců. Takovým unikátem ve střední Evropě se mohou pochlubit ochránci přírody z Velkomeziříčska. Stezka prochází po lesních cestách přírodní památkou Šebeň, kde v blízkosti tříkilometrové trasy lze napočítat 1200 mravenišť. Trasa je vyznačena na stromech. Z panelů se dočtete zajímavosti z mravenčí říše, čím se živí, jak se rozmnožují, anebo také to, že jich v mraveništi žijí miliony a dokáží jej postavit třeba měsíc. Tam, kde dnes vidíte jen jedno malé mraveniště, už při vaší příští návštěvě jich může být víc nebo budou větší. Pozorovat tyto změny je snad to nejzajímavější, co zde můžete vidět. Začátek naučné stezky Šebeň najdete u Jívoví u Křižanova 600 m po staré silnici směrem na Radenice. Začátek a konec stezky spojuje lesní silnička dlouhá 1,5 km, po které se dostanete zpět k výchozímu místu. K naučné stezce Šebeň byl vydán průvodce, jenž je k dispozici zdarma v Informačním středisku města Velké Meziříčí nebo u ZO ČSOP Bory.

1. Kdo jsou mravenci - na světě je popsáno asi 10 tisíc druhů mravenců. V ČR jich známe přes sto druhů, k lesním mravencům je řazeno šest. Jsou nejpočetnějším živočichem na Zemi. Jen na Šebeni žije odhadem přes 900 milionů lesních mravenců. Informace na této naučné stezce se týkají pouze lesního mravence druhu Formica polyctena - mravenec pospolitý.
2. Vztahy mezi mraveništi - Základní organizační jednotkou mravenců je roj. Pokud počet mravenců v mraveništi přesáhne 300 tisíc jedinců, rozdělí se na dva roje. Za vhodných podmínek roj ve svém teritoriu založí dceřinné hnízdo - oddělek. Jsou to malá mraveniště umístěná vedle velkých. Mateřskému hnízdu se závislými dceřinnými hnízdy říkáme kolonie. Pro mravence pospolitého je tvorba kolonií a posléze federací typická.
3. Mravenci v hospodářském lese - Pro lesní mravence má zásadní význam způsob lesního hospodaření. Obnova lesa holosečným způsobem pro ně není vhodná. Používají se zde proto jemnější způsoby obnovy porostů. Těžba dříví se umísťuje na menší ploše a šachovnicově se střídají. Nevznikají tak dlouhé
pruhy osázených ploch, které, když vyrostou, jsou pro mravence neprostupné.
4. Potrava mravenců - Lesní mravenci jsou všežravci. Dělnice z jednoho hnízda mohou ulovit za den až sto tisíc kusů kořisti. Mravenec si přebytky potravy neponechává. Potrava putuje do volátka umístěného v zadečku, odkud si jeho tělo přepouští do žaludku pro vlastní obživu pouze nezbytné množství.
5. Konec života mravenišť - ukázka přirozeného zániku kolonií lesních mravenců. V roce 1996 zde bylo mnoho prosperujících hnízd, každý rok však rostl počet opuštěných kup. Rozvoj nejvyššího stromového patra způsobil podstatné změny teritorií a zúžení potravních zdrojů. Počet mravenců byl příliš velký pro změněný les.
6. Rozmnožování mravenců - Velké mraveniště mravence pospolitého mívá až stovky královen. Zjara nakladou královny pohlavní vajíčka, ze kterých se vyvinou pohlavní jedinci tzv. křídlatci. Po spáření samičky přistanou na zemi a odlomí si křídla. Od této chvíle je nazýváme královnami, které si zakládají vlastní hnízda a snášejí jen nepohlavní vajíčka. Po ukončení vývoje se larvy zakuklí a během několika týdnů se vylíhnou nové dělnice.
7. Mraveniště během roku – Viditelnou částí mraveniště je nadzemní kupa. Větší část však má mraveniště 1 - 2 metry pod zemí. Zastavení je na místech, kde jsou největší mraveniště z celé Šebeně - dosáhly největší kupy výšky až 2 m a průměr mraveniště více než 5 m. Stavba nového mraveniště trvá od 30 do 60 dnů. Často je základem mraveniště starý pařez.
8. Život mravence - Dělnice žijí v průměru od 3 do 6 let. S přibývajícím věkem vykonávají různé práce i daleko od mraveniště. Díky vynikajícímu čichu hned vědí, kterou kořist dělnice ulovila, co ji zranilo nebo čím se krmila. Pobytem ve svém mraveništi a kontaktem s ostatními si dělnice udržuje zvláštní vnitrohnízdní pach, podle nějž rychle pozná spolubojovníka nebo vetřelce.
9. Teritorium mraveniště - Teritorium je území kolem mraveniště, které mravencům poskytuje potravu, a které si agresivně chrání. Celé teritorium je protkáno sítí cest. Na počátku jsou cesty široké, postupně se oddělují jednotlivé větve - ke koloniím mšic, k jiným hnízdům, ke stromům s přemnoženou kořistí nebo k vodě, a cesta slábne.
10. Význam a ochrana mravenců - Jsou schopni rychle reagovat na výskyt přemnoženého hmyzu a tím pomáhají udržet jednotlivé součásti lesa v rovnováze. Jejich půdotvorný význam je nedoceněný. Přemísťují tisíce semen různých rostlin a tím pomáhají jejich rozšiřování, některé dokonce opylují. Zvyšují také produkci lesního medu. Lesních mravenců u nás natolik ubylo, že už patří mezi ohrožené druhy živočichů.

Kontakt: ZO ČSOP, 594 61 Bory 162,
Pavel KŘÍŽ, Tel.: 566 501 126, 566 535 228,
E-mail: pavelkriz@centrum.cz

Naučná vinařská stezka Sádek

Délka: 2 km
Počet zastávek: 4
Popis: Pod parkovištěm směrem od Sádku je vysázeno 40 různých odrůd vinné révy. Tyto odrůdy jsou vyvedeny na cca 800m dlouhé pergoly a jsou popsány. Každý návštěvník se tedy bude moci seznámit s již neexistujícími původními odrůdami vín jako je Ortlíbské, Kamenorůžák, Červenošpičák, Damascenka, Janek, Veltlínské červenobílé, Kadarka, Muškát žlutý, Malingre a jiné. Například Muškát žlutý roste dnes pouze na Kavkaze. Tyto odrůdy byly získány po složitých jednáních z genobanky z Břeclavi a maďarského Kecskemétu a budou zcela jistě ozdobou zdejších vinohradů. Po shlédnutí těchto odrůd bude pokračovat ukázka různých druhů vedení révy od rýnsko-hesenského až po vertiko a asi po 2 km putování bude prohlídka vinic zakončena ochutnávkou vín. V plné míře bude Naučná vinařská stezka Sádek sloužit širokému okruhu zájemců v roce 2007, kdy zarodí první keře.

Kontakt: Vinařské a kulturní centrum Sádek,
ing. Lubomír Lampíř,
675 23 Kojetice na Moravě 169,
Tel.: 568 882 883, 602 721 625,
E-mail: info@vinohrady-sadek.cz,
http://www.vinohrady-sadek.cz

Naučná stezka Pěšky krajem malíře F. M. Nágla

Délka: 3 km
Počet zastávek: 6
Popis: Stezka začíná a končí v Kostelní Myslové na Telčsku, její časová náročnost činí 1 – 1,5 hodiny pomalé chůze. Na informačních tabulích se návštěvník seznámí s tvorbou a životem akademického malíře Františka Mořice Nágla, historií Kostelní Myslové a osudy lidí žijících v tomto kraji na počátku 20. století. V kraji střeženém horou Javořicí stával u potoka Myslůvky malířův rodný statek, v němž rod Náglů žil po celé generace. Bývali to nejen dobří hospodáři, ale také nositelé kulturních a společenských tradic pro celou Kostelní Myslovou. Pro malíře F. M. Nágla (1889 Kostelní Myslová -1944 Osvětim) byla zdejší půvabná krajina nejenom místem odpočinku, ale také zdrojem inspirace pro výtvarnou tvorbu i pro celý jeho život.
Celá rodina Náglova zahynula kvůli svému židovskému původu během druhé světové války v koncentračních táborech.

1. Odpočívadlo na návsi v Kostelní Myslové – u kuželníku na návsi obce se nachází úvodní informační tabule věnovaná historii obce Kostelní Myslová, kostelu, životu a dílu malíře Nágla.
2. U Náglova statku - rodný statek malíře Nágla, dříve mlýn. Dnes již nevyužívaný náhon k mlýnu v jehož blízkosti byly na počátku 2. světové války postaveny dva bunkry druhé obrané linie. Tabule popisuje vzpomínky pamětníků a zobrazuje pana Nágla.

3. U rybníka - kamenná stavidla bývalého rybníka a kámen s hamrovým znamením z roku 1888. Tabule popisuje další vzpomínky pamětníků.
4. Náglovy stráně - informační tabule se vzpomínkami pamětníků a obrazem pana Nágla. V blízkosti se nachází piknikové zastavení s ohništěm.
5. U Nechvátalova mlýna - informační tabule se vzpomínkami pamětníků a obrazem pana Nágla.
6. Vyhlídka malíře F. M. Nágla – nad obcí u silnice do Telče, posezení s krásným výhledem do kraje.

Kontakt: Phoenix Telč, Kostelní Myslová 44,
588 56 Telč, Tel.: +420 777 191 323,
E-mail: phoenix.telc@volny.cz,
http://www.volny.cz/phoenix.telc/

Naučná stezka k Novým Rybníkům

Délka: 2 km
Počet zastávek: 5
Popis: Nové Rybníky v blízkosti Hrotovic jsou významným letoviskem využívaným jako přírodní koupaliště. Vede k nim naučná stezka s přírodní tematikou. Odpočinková stanoviště jsou vybavena přístřešky s lavicemi, stojany na kola a informačními a mapovými tabulemi

1. Město Hrotovice - historie a současnost města
2. Mikroregion Hrotovicko - historie, současnost, poslání.
3. Lesy ČR - význam, poslání, informace o lesích v daném regionu.
4. Nové rybníky - historie, současnost.
5. Nové rybníky - zvířena a květena. Na této zastávce je sezónně provozovaný stánek s občerstvením, posezení a toalety.

Kontakt: Informační centrum, Nám. 8. května 2,
675 55 Hrotovice, Tel.: +420 568 860 057
E-mail: icentrum@hrotovice.cz,
http://www.hrotovice.cz

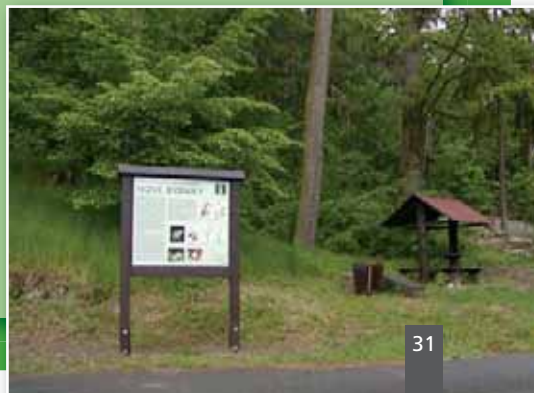

Naučná stezka Přibyslav

Délka: 8 km
Počet zastávek: 12
Popis: Naučná stezka Přibyslav přibližuje přírodní, kulturní i historické bohatství malebného města v samém centru Českomoravské vrchoviny. Nenáročná trasa je kruhová. Její první část o délce přibližně 2 km bude otevřena na podzim roku 2006 u příležitosti Přibyslavských podzimních slavností a bude mít 12 zastávek

1. Město Přibyslav – základní informace o městě Přibyslavi. Mapka naučné stezky a informace o její náplni zvou turisty k osmikilometrové procházce přibyslavskou přírodou.
2. Ptačí obyvatelé městského parku – druhé zastavení představuje nejběžnější druhy ptáků, kteří žijí v krásném prostředí městského parku.
3. Jan Žižka z Trocnova – tabule u sochy Jana Žižky v městském parku představuje husitského vojevůdce, který zemřel r. 1424 při obléhání Přibyslavi.
4. Karel Havlíček Borovský – zastavení je věnováno rodákovi z nedaleké vesnice Borová (dnes Havlíčkova Borová , básníkovi, spisovateli a novináři Karlu Havlíčkovi Borovskému.
5. Přibyslavský zámek – pátá zastávka zve na prohlídku přibyslavského zámku, který dnes funguje jako muzeum Centra hasičského hnutí.
6. Historie města Přibyslavi – šestá tabule seznamuje návštěvníky města s jeho historií a několika historickými budovami v centru města (Kurfűrstuv dům, Starý špitál).
7. Kostel a sochy ak. sochaře Romana Podrázského – představuje se přibyslavský kostel s gotickou věží z roku 1497 a sochařská práci již zesnulého přibyslavského rodáka, akademického sochaře Romana Podrázského.
8. Štola pod farou – zastavení u vchodu do středověké štoly, nejstarší dochované historické památky Přibyslavi. V minulosti se zde pravděpodobně odehrávaly pokusy o těžbu stříbra, štola sloužila možná i jako úniková chodba ze středověké Přibyslavi.
9. Geologie Českomoravské vrchoviny - geologická stavba a těžba nerostných surovin na území Českomoravské vrchoviny.
10. Řeka Sázava - zastávka u řeky Sázavy upozorňuje turisty na přírodní zajímavosti 220 km dlouhého toku od pramene v okolí Velkého Dářka až k Davli, kde se Sázava vlévá do Vltavy.

11. Bezobratlí sladkých vod – na břehu Jablonecké nádrže se mohou návštěvníci pomocí jednoduchého určovacího klíče seznámit s mnoha druhy bezobratlých živočichů, kterým je sladká voda domovem.
12. Lesní společenstva – poslední zastavení zavede návštěvníky naučné stezky do lesa, kde v krásné přírodě mohou obdivovat nejen obyvatele z říše živočichů (mravenci), ale také si odpočinout ve stínu lesních stromů a keřů.

Kontakt: Základní škola Přibyslav,
Bechyňovo náměstí 33, Přibyslav 582 22,
E-mail: sekretariát@zspribyslav.cz,
ředitel školy Ota Benc (benc@zspribyslav.cz),
Marie Zichová (zichovam@zspribyslav.cz)

Naučná stezka Mozaika krajiny

Délka: 3 km
Počet zastávek: 6
Popis: Nově realizovaná naučná stezka Mozaika krajiny poukazující na malebnou krajinu Pacovské vrchoviny se nachází 8 km severovýchodně od města Pacov. Vede z obce Těchobuz po modré turistické značce k rybniční soustavě Blatnice. Stezka prochází nenáročným terénem.

1. Vesnice v krajině – návštěvník obdrží informace o obci Těchobuz s velkým množstvím kulturních památek, z nichž nejvýznamnější je barokní zámek. Dále panel informuje o historii postupného osidlování obyvatelstva Českomoravské vrchoviny, lidové architektuře, půdorysných formách vesnic a přírodní charakteristice oblasti.
2. Ekosystém parku v obci – panel seznamuje s původními dřevinami Pacovské vrchoviny (buk lesní, javor klen, javor mléč, jedle bělokorá, dub letní, jeřáb ptačí aj.), introdukovanými dřevinami a bylinami (trnovník akát, netýkavka malokvětá aj.), informace o vodních společenstvech.
3. Polní krajina Pacovské vrchoviny – srovnání polního hospodaření v minulosti, kdy hospodaření probíhalo na malých plochách, mezi políčky bylo množství mezí s bohatou faunou a florou, se současným stavem scelených pozemků, s problémem snížené druhové diverzity, zastavení informuje o významu slova ekoton = hranice lesa a pole.
4. Lesní ekosystém Pacovské vrchoviny - fauna a flora, původní druhové složení lesních dřevin, problém smrkových monokultur.
5. Management lesa – obnova lesa, těžba dřeva, péče o zvěř, ohrožení lesních porostů škůdci.
6. Rybníky v krajině – historie rybníkářství, fauna a flora, riziko eutrofizace, zanášení sedimenty, rybniční společenství Blatnické soustavy, intenzivní a extenzivní rybniční hospodaření.

Kontakt: Švecová Renata,
Tel.: 724 510 265, E-mail: csoppacov@email.cz

Naučná stezka Cestou starých soukenických mistrů Počáteckých

Délka: 4 km
Počet zastávek: 4
Popis: naučná stezka zaměřená na historii soukenictví v Počátkách a vlastivědné zajímavosti, vede středně těžkým terénem a je vyznačena místním značením se směrovými šipkami a informačními tabulkami. Na Městském úřadě Počátky si lze zakoupit ke stezce tištěného průvodce. Stezka začíná v Počátkách u Valchovské cesty (křižovatka na Jihlavu) a končí u studánky sv. Ludmily.
Po podstatné části této naučné stezky se v květnu tradičně koná akce Den přírody, která do Počátek přiláká tisíce návštěvníků.

1. Kostel Božího těla, hřbitov a kostnice - první zmínky o existenci kostela Božího těla

1. Kostel Božího těla, hřbitov a kostnice - první zmínky o existenci kostela Božího těla a kostnice pocházejí z roku 1565. Na počátku 18. století byl přestavěn v barokním slohu. Interiér kostela zařídil počátecký rodák - farář Vincenc Švehla. Současně se stavbou kostela byly vysázeny lípy, které jsou dnes chráněné. Stavba zvonice se svou mohutnou cibulovou bání, krytou šindelem, skrývá ve sklepě kostnici z poloviny 16. století. V této době byl zřízen v okolí kostelíka hřbitov, kde jsou pohřbeni významní počáteční rodáci.
2. Valchovská cesta - když bylo počáteckými soukeníky v r. 1792 započato s výstavbou vlastní valchy, byla vysázena k tomuto zařízení alej lip. Alej tvoří převážně lípy srdčité, které jsou prosázeny jírovcem maďalem. Z rostlinných druhů se zde vyskytuje hvězdoš novotvárný, svízelka chlupatá, kokotice evropská. Valchovská alej byla vyhlášena v r. 1996 jako významný krajinný prvek.
3. Počátecká valcha - původ slova Valcha je z německého die Walke (walken = vyváleti) – místo, kde docházelo k válení sukna. Soukenictví bylo nejvýznamnějším řemeslem v Počátkách, jeho rozkvět spadá do 18. století. Válelo se zde sukno, tím pak docházelo k zplsťování vlněných látek a zvyšování hustoty a pevnosti jejich tkaniny nebo pleteniny.
4. Pramen sv. Ludmila - pramen s křišťálově čistou vodou byl odpradávna zastávkou místních občanů na cestě do Polesí. Byl zasvěcen sv. Ludmile a poté se stal poutním místem počáteckých občanů. Sám název města Počátky je odvozen od počátků pramenů okolních studánek, potoků a rybníků, kterých je v okolí velké množství.

Kontakt: Kulturní zařízení města Počátky,
Horní ulice 87, 394 64 Počátky,
Tel.: / Fax: 565 495 474, 602 223 732,
E-mail: kultura@pocatky.cz,
http://www.pocatky.cz

Grasselova stezka Nové Syrovice

Délka: 9,5 km
Počet zastávek: 7
Popis: Okružní stezka v Nových Syrovicích je součástí sítě „Graselových stezek". Další se nacházejí ve Slavonicích, Vratěníně, Nové Bystřici, v Dobersbergu a Kautzenu. V roce 2006 se tak nabízí pěším turistům putování po šesti stezkách česko-rakouského pomezí. Mottem „Graselových stezek" je skutečná historická postava Johanna Georga Grasela, po kterém nám v českém jazyce zbylo nehezké slovo „grázl". Návštěvníci stezek se dozvědí o historii této doby z příběhů, pověstí, na ukázkách řemesel i ze stavebních a přírodních zajímavostí a památek. Stezky jsou značeny bílým písmenem G ve žlutém kruhu, vedou po lesních silničkách a pěšinách, často po zaniklých cestách.

V Nových Syrovicích se Johann Georg Grasel v roce 1790 narodil. Již jako mladík se tento syn žebračky a rasa stal smělým vůdcem loupežné bandy, které se obával celý kraj.
Stezka v Nových syrovicích vychází od Novosyrovického rybníka, za kterým stával dnes již neexistující Graselův rodný dům. Dále vede stezka po klidné silnici směrem na Dešov k přírodním rezervacím Habrová seč a U Lusthausu, kolem tajuplných staveb v lese: Lusthaus, Špice a Sibyla. Vypráví se o nich tato pověst: „Jeden z majitelů zdejšího panství byl velice pobožný a chtěl stůj co stůj v novosyrovických lesích postavit kostel. Vyšší církevní úřady mu to však nepovolily a proto se rozhodl dosáhnout svého malou lstí - kostel postavil, ale rozděleně, ve třech samostatných stavbách". Špice znázorňuje kostelní věž, Lusthaus chrámovou loď a Sibyla sakristii. Od staveb vede dále stezka převážně po hraně lesa a nabízí krásné výhledy do kraje. Při návratu do Syrovic si alespoň zvenku prohlédněte rozsáhlý novorenesanční zámek. V minulosti sídlo majitelů panství, dnes ústav sociální péče.

Kontakt: Obecní úřad Nové Syrovice,
Tel.: 568 453 021,
E-mail: obec.nove.syrovice@quick.cz,
http://www.graselovy-stezky.cz

Pojmannova stezka

Délka: 5 km
Počet zastávek: 3, dále pak odpočinková místa
Popis: Naučná stezka Borským údolím v Polné vznikla na památku starosty a továrníka Václava Pojmanna mecenáše města v letech 1909 až 1912 a je vyznačena turistickým pásovým značením žluté barvy. Turisty je hodnocena zejména překrásná přírodní scenérie.

1. Husovo náměstí v Polné – počáteční a koncový bod naučné stezky. Odpočinkové místo u borského rybníka.
2. Borský mlýn – původně ze 17. století.
3. Doubravník – altán na vyhlídkovém místě nad skálou mezi rybníky Bor a Kukle zde stál již v roce 1911. Dnes zde stojí již v obnovené podobě.
Rybník Kukle – zastřešené posezení
U Borovice - zastřešené posezení
Cikánčina studánka – pověstí opředená studánka. Značení není vedeno až sem, asi 300 m před ní se lomí zpět k Polné. Pokud však chcete toto místo navštívit, můžete projí Obecním lesem až k brzkovské silnici a pokračovat do Polné nebo se vrátit zpět na vyznačenou stezku. V roce 1912 byla Pojmannova stezka prodloužena o 1 km kolem Cikánčiny studánky.

Kontakt: Informační centrum, Husovo náměstí 39, 588 13 Polná, Tel.: 567 212 556,
E-mail: infocentrum@mu-polna.cz,
průvodcovská služba,
Tel.: 567 212 373, 731 567 364

Svratecká vodohospodářská naučná stezka

Délka: 16 km
Počet zastávek: 22
Popis: Hlavním mottem stezky mikroregionu Bystřicko je ochrana a využití vodního bohatství. Stezka vychází z obce Dalečín překrásným údolím podél řeky Svratku po pravém břehu vodárenské nádrže Vír až do obce Švařec. Cestu samozřejmě můžete zahájit v jakémkoliv bodě stezky. Na stezce turisté naleznete zastavení s naučnými texty opatřené mapami, obrázky i leteckými snímky a také se dozvíte několik informací o obcích na trase. Čekají Vás tedy zajímavosti o budování Vírské přehrady, o zatopené vesnici Chudobín, o ochraně vod, možných haváriích a jejich likvidaci či o úpravnách surové vody, ale trasa má za cíl i návštěvníky pobavit.

1. Vstupní informace
2. Obec Dalečín
3. Informace o službách
4. Ochrana vod před komunálním znečištěním
5. Vodní toky a jejich správa
6. Svratka a její povodí
7. Ochrana vodních zdrojů
8. Ochrana vodárenské nádrže, Vír I.
9. Účelová lesní komunikace, Přehradní
10. Zaniklá obec Chudobín
11. Eutrofizace – aktuální problém našich vod
12. Význam lesů pro ochranu vod
13. Vodárenská nádrž Vír I.
14. Havárie jakosti vod
15. Přehradní hráz Vír I.
16. Úpravna vody Vír I.
17. Využití vodní energie
18. Obec Vír
19. Informace o službách
20. Vodní dílo Vír II.
21. Obec Koroužné
22. Vírský oblastní vodovod a úpravna vody Švařec

Kontakt: Turistické informační centrum, Masarykovo nám. 1, Bystřice nad Pernštejnem,
Tel.: 566 551 532, E-mail: info@bystricenp.cz,
http://www.bystricko.cz/?clanek=45

Naučná stezka Sobíňov

Délka: 6,5 km
Počet zastávek: 11
Popis: Naučná stezka označená zelenou barvou začíná před obecním úřadem v Sobíňově. Tato obec leží nad řekou Doubravou v 550 m.n m. mezi CHKO Železné hory a CHKO Žďárské vrchy. Záznam o osídlení tohoto prostoru je již z roku 1144 a váže se k Liběcké stezce, která tudy vedla z Čech na Moravu. Naučná stezka prochází úvozem, který je pozůstatkem po této cestě a míjí tvrziště Soběnov – tvrz zde byla vystavěna k ochraně této cesty, ale seznamuje návštěvníky např. i se zdejším dolováním železné rudy a stříbra. V části obce nazvané Huť stály dýmací pece na tavení železa. Krajinu kolem Sobíňova zdobila kaskáda rybníků, po jedné z hrází stezka prochází.

1. Sobíňov - historie a přítomnost obce. První písemný záznam o vsi Soběnov je z roku 1384.
2. Březinka - kopec nad Sobíňovem 595,5 m.n m., ze kterého je krásný výhled na Žďárské vrchy a Ranský babylon až k Chotěboři.
3. Železné hory - Správa CKO uvádí na tomto panelu důvody zřízení této chráněné oblasti a seznamuje návštěvníky s nejkrásnějšími místy Železných hor.
4. Liběcká stezka – Úvozem u kterého stojí stojan s informačním panelem procházela Liběcká stezka obchodní.
5. Nová Ves, Huť, Hlína - v 16století stávali v těchto místech tavící pec na železo. Osada Hlína vznikla v místech, kde stávala cihelna.
6. Rybníky - v 15. století bylo v plochém údolí řeky Doubravy vybudováno 7 rybníků. Od roku 1818 postupně zanikly a nebyly již obnoveny.
7. Les - seznamuje s minulostí lesního porostu a o současném hospodaření státního podniku Lesy ČR.
8. Přírodní rezervace Niva Doubravy - seznamuje návštěvníky s florou a faunou této rezervace.
9. Terénní stanice ČSOP - Informace o činnosti ZO ČSOP Chotěboř.
10. Sopoty - bývalá hornická osada s poutním kostelem Navštívení Pany Marie, který postavili již ve 12. století horníci, a který navštěvovali o poutích tisíce poutníků.
11. Tvrziště Soběnov - tvrz byla postavena k střežení Liběcké stezky v místech, kde se dělila na pěší a pro povozy.

Kontakt: OÚ Sobíňov, Tel.: 569 694 534,
E-mail: ousobinov@cbox.cz,
http://www.turistickypruvodce.cz

Vycházkové trasy a okruhy

Jinošovské studánky

Délka: 12-12 km
Počet zastávek: 9
Popis: už od roku 1979 se koná každoročně v květnu putování jinošovským okolím s názvem Jinošovské studánky. Jinošov se nachází cca 6 km jižně od Velké Bíteše. Během půldenního lze poznat studánky poetických jmen - např. Hraběcí, Kalinova, Holubí. U každé studánky jsou návštěvníci vítáni chlebem a solí a pramenitou vodou. Start je v Jinošově na návsi, závěr u rybníka Bělizna se soutěžemi pro děti, táborákem a slosováním startovného.

1. Hraběcí – studánka nazvaná podle louky mezi lesy v trati Rakovce a patřící náměštským Hauqwitzům. Dlouhá léta byl jejím správcem pan Bojanovský, milovník humoru a dobré nálady. Po jeho smrti se o studánku starají vnuci Blovští.
2. Dolíhalova - až do své smrti míval u ní službu pan Ludvík Chalupa z Hlubokého, u něhož se nezapomněli zastavit na kus řeči, kousek slaniny a hlt ohnivé vody jeho přátelé a známí, kterých jako člověk společenský měl vždycky dostatek. Podle něho se studánce někdy říkalo i Ludvíkova.
3. Kalinova - najdeme ji blízko hájenky č. 43 na okraji lesa. Žily v ní a sloužily lesu a přírodě tři generace rodiny, podle nichž je studánka pojmenovaná. Pečují o ni dodnes.
4. Panská - křtěná tak od nepaměti hluboko v lese blízko křižovatky lesních cest a památníčku hajného Kaliny. Garantem studánky bývala rodiny Němčanských, pan Jirků z chatové osady, později i některý člen jinošovské tělovýchovně organizace.
5. V Pastýřce – studánka pojmenovaná podle názvu lesa. Brzy byla přejmenovaná a známe ji jako studánku U korbele. Pro blízkost Krokočína mívají u ní službu přátelé z této vsi.
6. Pod Hraběnčinými schůdky - nejvzdálenější studánka směrem ke Krokočínu. Třebaže je na mapce z roku 1979 vyznačena, nechodilo se k ní, neboť by se délka trasy neúměrně prodloužila. Na pozdějších mapkách už nebyla vyznačena a počet studánek se snížil na devět.
7. V Olších - samotný název napovídá, že ji najdeme na vlhkém lesním místě, když jsme cestou k ní od studánky U korbela překročili silnici Náměšť- Jinošov - Velká Bíteš a začali scházet po svažité stezce k níže vyvěrající studánce. Od samého počátku patří k nejpěknějším studánkám. Najdeme u ní také nápis „Je stále méně čisté vody na světě - proto tě snažně prosím, člověče - nenič mě, ale více udržuj - vždyť bez vody bys zahynul“. Studánka je též pramenem Pucovského potoka, přítoku řeky Oslavy.
8. Holubí - od studánky V olší dojdeme k této studánce docela brzy. Vyvěrá z nitra země pod Budišovským kopcem (za jasného dne lze odtud dohlédnout k městečku Budišovu) a současně pod rybníkem „Na sklepích“.
9. Báňova - je předposlední na trase. Najdeme ji v těsné blízkosti hájovny a po jejím posledním obyvateli je pojmenována. Pro snadnější čerpání z bohatého zdroje vody byla z ní zřízena studna, takže v posledních letech se k ní chodí zřídka.

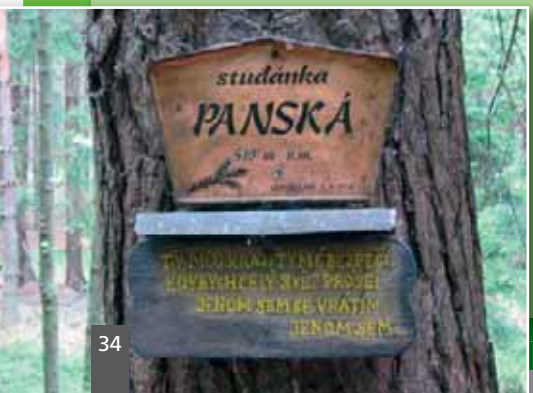

10. V Hrdle – studánka pojmenovaná podle tvaru a podoby jejího okolí je poslední, ale i první svým významem v řadě všech jmenovaných studánek. Lehce si jí všimneme při vstupu do rekreačního prostoru, který nezávadnou vodou zásobuje osadníky.

Kontakt: Jinošov 24,
675 71 Náměšť nad Oslavou, Tel.: 568 646 626,
E-mail uradjinosov@seznam.cz,
http://www.jinosov.ic.cz/soubory/studanky.php

Obrázková cesta lesem Ochoza

Délka: 7 km
Počet zastávek: 9
Popis: Les Ochoza je znám především ve světě běžeckého závodního lyžování, protože tratě tudy vedoucí každoročně hostí při závodech Světového poháru v běhu na lyžích světovou špičku tohoto sportu. Les ale nabízí svým návštěvníkům i další možnosti a jednou z nich je obrázková cesta. Trasu můžeme absolvovat na lyžích, kole či pěšky – podle chuti a ročního období.
Protože je les Ochoza protkán spletí cest a cestiček a samotná obrázková cesta není v lese nijak značena, je vhodné zakoupit v informačním centru mapku s plánkem trasy. Putování za osmi obrázky začíná u železničního viaduktu v ulici U Jatek a končí u viaduktu Na Bělisku.

Místa, kde visí obrázky na stromech, jsou opředena pověstmi a legendami, některá z nich dosud ukrývají svá tajemství.
U Hrobku (1) a **Smírčí kámen (2)** připomínají morovou epidemii, která postihla zemi v roce 1713. Novoměstští tehdy uzavřeli město a uchránili ho před nákazou.
Na křižovatce lesních cest visíval kdysi obrázek **Svatého Huberta (3)**, patrona myslivců a lesníků. Obrázek se před lety ztratil a znovu byl obnoven až nyní.
Místu, kde visí obrázek **Svaté rodiny (4)**, se říká „**U obrázku**“. Kdysi tu býval obrázek připomínající tragickou událost. Na tomto místě byla 5. října 1768 oloupena a zavražděna mladá žena ze Světnova, která se vracela z novoměstského jarmarku.
Místo **„U tří bratří“ (5)** vděčí za svůj název třem mohutným smrkům, které zde kdysi rostly srostlé.
Lesní louka **Pernovka (6)** je tajemné místo pojmenované patrně po hornické činnosti, která zde snad kdysi probíhala. Dnes je Pernovka chráněnou přírodní památkou.
Jednu z křižovatek lesních cest a lyžařských tratí střeží Horácký hejkal. Jak takový Horácký hejkal vypadá uvidíte **U buku (7)**.
Obrázek **U lyžaře (8)** připomíná, že les Ochoza je především lesem lyžařským. Jeho autorem je novoměstský rodák Karel Němec, též tvůrce

sgrafitové výzdoby na kostele sv. Kunhuty na náměstí.
Poslední obrázek na naší cestě je **Rychtářovec (9)** u novoměstského koupaliště, který zachycuje místního vodníka.
Originály obrázků, jejichž autory jsou novoměstští umělci a malíři, jsou vystaveny na dvoře novoměstského Horáckého muzea.

Kontakt: Městské informační centrum,
Vratislavovo nám. 97, Nové Město na Moravě,
Tel.: +420 566 650 254,
E-mail: ic@nmnm.cz, http://www.nmnm.cz

Stezka Otokara Březiny

Délka: 55 - 60 km
Počet zastávek: 12
Popis: Trasa prochází místy, která jsou spjata s básníkem Otokarem Březinou. Tento básník, vlastním jménem Václav Jebavý, prožil celý svůj život na Vysočině. Stezka začíná v Březinově rodišti - Počátkách, prochází Telčí, kde básník prožil svá studentská léta, Novou Říší, kde 13 let učil a napsal prakticky všechny své básnické sbírky a přes Želetavu míří do Jaroměře nad Rokytnou, kde Březina strávil téměř 30 let na konci svého života. Trasa značená červenou turistickou značkou vede po silnicích, polních cestách a pěšinách, stoupání nejsou příliš náročná. Občerstvení je možné v průběhu

celé trasy ve větších střediscích. Z úcty k jeho osobnosti a dílu vybudovaly Kluby českých turistů v Počátkách a v Telči stezku, která vede půvabným krajem a je rozdělena na čtyři úseky: z Počátek do Jihlávky (10 km), pak do Telče (16 km), Nové Říše (12 km) a končí v Jaroměřicích nad Rokytnou (27 km).

1. Počátky - kostel sv. Jana Křtitele; pamětní deska, kde se zastavil K. H. Borovský při cestě do Brixenu; dům, kde žil v dětství Vítězslav Novák; rodný dům Otokara Březiny; barokní kaple sv. Anny; městský hřbitov (rodiče O. Březiny, rodiče V. Nováka)
2. Lázně sv. Kateřiny - barokní kostelík; pramen sv. Markéty a sv. Vojtěcha
3. Jihlávka - evangelická a katolická kaple; Bor - rybník, kde se roku 1423 odehrála bitva husitů
4. Horní Dubenky - evangelický kostel a hřbitov; Žižkův kámen - připomíná bitvu na Žižkovinách 1423; koupaliště Nadýmač
5. Janštejn - zřícenina hradu pobořeného Žižkovými vojsky roku 1423; sklárna; poblíž vrch Javořice 837 m - televizní vysílač;
6. Řásná – hluboké lesy; žulový lom; kaple sv. Cyrila a Metoděje, Velký pařezitý rybník
7. Vanov - kaple sv. Karla Boromejského; areál Šiškův mlýn; golfové hřiště
8. Telč – historické centrum a renesanční zámek jsou zapsány na seznamu UNESCO; galerie Jana Zrzavého; zámecký park; sakrální památky
9. Nová Říše - barokní kaplička; premonstrátský kláštera Panny Marie a kostel sv. Petra a Pavla; myslivna s pamětní deskou O. Březiny
10. Krasonice - zámeček; kostel sv. Vavřince; hřbitov; vršek s kaplí sv. Huberta
11. Želetava - kostel sv. Michaela; barokní kašna; mariánský sloup; kaple sv. Kateřiny a hřbitov
12. Jaroměřice nad Rokytnou - dům, kde dožil Otokar Březina; hrob Otokara Březiny, zámek

Kontakt: Informační středisko MěÚ, náměstí Zachariáše z Hradce 10, 588 56 Telč, Tel.: 567 112 407, E-mail: info@telc-etc.cz

Hamerský vycházkový okruh

Poutavý vycházkový okruh kolem obce Hamry nad Sázavou je dlouhý 15 km a v terénu je vyznačen žlutými čtverci s černým písmenem „H“. Celou vycházkovou trasou je možné projet i na kole a v zimě na běžkách.
Na okruhu leží například 12 rybníků, jeden původní starý hamr (Brdíčkův mlýn), můžete se zastavit na „Konci světa“, na hranici mezi Čechy a Moravou, kde stojí starorakouská hraniční strážní budka s působivou figurínou strážce hranice. Na trase dále můžete obdivovat dva skalní útvary – Peperek a Rozštípenou skálu, která slouží jako cvičná stěna horolezců, nebo také romantický opuštěný lom. Vycházku doplňují krásné výhledy na okolní krajinu.

Novodvorský vycházkový okruh

Krátký vycházkový okruh okolo obce Nové Dvory na Žďársku je v terénu značen zelenými čtverci s písmeny „ND“. Vede z horní části obce kolem starých lip s křížem, nově zbudovaného Horního rybníka, koupaliště s altánem zpět do obce Nové Harmy. Jako další vycházkový okruh lze použít i cyklostezku, která vede kolem staré tvrze a někdejšího mlýna v malebném údolí říčky Loseničky.

Sázavský vycházkový okruh

Celková délka okruhu je asi 12,5 km a lze ji zdolat jak pěšky, tak na kole. Trasa v okolí obce Sázava je v terénu vyznačena modrými čtverci s černým písmenem „S“.Výchozím bodem trasy je informační tabule u kulturního domu v Sázavě. První část trasy nás zavede do lesnatých strání údolí řeky Sázavy. Cestou se dostanete k dřevěné lávce, po které přejdete na pravý břeh řeky a ocitnete se v romantickém zákoutí s kamenným viaduktem, pod nímž protéká řeka. Původní zachovalý úsek tratě železnice tehdejšího Německého Brodu vede do Žďáru. Tato železnice je dodnes v občasném provozu pro výletní vlaky ze Sázavy do Přibyslavi. Podél nové železniční tratě Havlíčkův Brod – Žďár nad Sázavou dojdete do Velké Losenice, kde minete Pekelský dvůr, původní hamr, který je dnes malou vodní elektrárnou. Dále se dostanete se do bývalého lomu Štěnice, který je upraven pro posezení a odpočinek, minete smírčí kámen a pokračujete obcí Česká Mez. Odtud dojdete k Matějovskému rybníku, případně můžete projít naučnou stezku Babín a podívat se do Babínské přírodní rezervace. Z obce Rosička se vydejte na Rosický kopec a vystoupejte na vyhlídkovou plošinu rozhledny. Přímo v Sázavě se můžete zastavit u starého kamenného mostu přes řeku Sázavou pod Špinarovým mlýnem, vedle stojí původní budova valchy.

Losenický vycházkový okruh

Dva vycházkové okruhy pro pěší turistiku i cyklistiku v blízkosti obce Velká Losenice jsou značeny červeným čtvercem s písmeny „VL“ jako Lásenický a Pořežínský okruh.
Losenický okruh nás zavede do hlubokých lesů směrem na Račín a pod Peperek, nevyšší kopec v okolí.
Pořežínský okruh vede podél Lásenického potoka malebným údolím k starobylé tvrzi a mlýnu (původní hamr) do místní části Pořežín a zpět do Velké Losenice. Při zpáteční cestě se naskýtá nejhezčí pohled na obec Velká Losenice v pozadí s kopcem Peperkem.

Rozhledny

Rosička

Tel.: 566 666 213, E-mail: starosta@obecsazava.cz, http://www.obecsazava.cz/tur01.htm

Velmi zajímavá rozhledna Rosička byla postavena v rámci výstavby telekomunikačního stožáru pro Český Mobil blízko obce Sázava u Žďáru nad Sázavou na vrcholu kopce Rosička (645 m n. m.) Kdysi zde stával maják, který byl kvůli silné korozi za války zlikvidován. Poté zde dočasně turistům sloužila rozhledna dřevěná. Dnešní přístupná věž je vysoká 42 m, přičemž vyhlídkový ochoz se nachází ve výšce 24 m. Stožár by měl odolat větru o síle 200 km/hod. Okolo rozhledny vede dálková cyklistická trasa a cesta k rozhledně je značena i pro pěší turisty. Provozovatelem rozhledny je obec Sázava.
Na Rosičském kopci se ještě za starých časů dřevěné rozhledny pořádaly výlety a taneční zábavy. Dokonce tam vznikla i jedna lidová písnička: „Na Rosičském kopci chcípla kobyla, Nížkováci pojďte bude hostina. A Nížkováci přišli a kobylu snědli i s kostma".
Provozní doba a vstupné: dospělí 10,- Kč a děti zdarma v době provozu kiosku s občerstvením a turistickými propagačními materiály, to je v červnu od 9:00 do 18:00 hodin při hezkém počasí a v červenci a srpnu od 9:00 do 18:00 hodin. Mimo toto období je rozhledna trvale otevřena zdarma na vlastní nebezpečí.

Babylon

Ing. Ostrčil, Kramolín 17, Tel.: 568 645 317, E-mail: obec.kramolin@quick.cz, http://rozhlednyvcr.webpark.cz/babylon/babylon.htm

Rozhledna Babylon stojí na Zeleném kopci u Kramolína poblíž Dalešické přehrady v nadmořské výšce 491 m n. m. a je druhou nejstarší rozhlednou v České republice. Postavit ji nechal hrabě Haugwitz pro vyměřovací účely při zakládání tzv. stabilního katastru v roce 1831. Mohutná kamenná rozhledna měřila 40 m, dnes je považována za významnou technickou památku. Váže se k ní nedoložené tvrzení, že byla původně o jedno dřevěné patro vyšší, a že byla snížena v období pruskorakouské války v roce 1866. Na vrchol vede 105 původních dubových schodů. Nápis nad vchodem v překladu zní: „Pomocí zeměměřictví moravského postavil Jindřich hrabě Haugwitz r. 1831." Při dobré viditelnosti můžete zahlédnout dokonce Alpy nebo Bílé Karpaty.
Provozní doba a vstupné: od května do září o víkendech a svátcích od 13:00 do 17:00 hodin, v jiné dny po domluvě. Vstupné je 10,- Kč.

Oslednice

Vladimír Mazal, E-mail: mazal_v@email.cz, Tel.: 776 753 889

Na vršku Oslednice na okraji Telče stávala kdysi rozhledna. Byla dřevěná a měřila 16 metrů. Hlavním iniciátorem její výstavby v roce 1898 byl profesor telčské reálky Alois Kulhánek. V roce 1999 postavila na stejném místě firma RadioMobil základnovou stanici pro přenos signálu mobilních telefonů. Podmínkou města Telče, které je vlastníkem pozemku bylo, aby stavba byla řešena jako veřejně přístupná rozhledna. Součástí ocelové konstrukce 34 m vysoké rozhledny stojící ve výšce 557 m. n m. je točité schodiště se 175 schody a s vyhlídkovým ochozem ve výšce 31,2 m. Rozhledna byla otevřena 25. března 2000 a její provoz zajišťuje KČT v Telči. Z náměstí Zachariáše z Hradce lze jít po žluté turistické značce ulicemi Na Parkaně, Masarykovou, Slavíčkovou, pod železniční viadukt a dále lesem k rozhledně.
Provozní doba a vstupné: v dubnu, květnu, září a říjnu o víkendech od 10:00 do 16:00; v červnu, červenci a srpnu denně mimo pondělí od 10:00 do 17:00. Návštěva v jiném termínu je možná po domluvě s provozovatelem. Vstupné je 10,- Kč, pro mládež a organizované turisty 5,- Kč.

Pípalka

Tel.: 605 499 941, E-mail: pipal.pavel@quick.cz, http://mujweb.atlas.cz/Zabava/pipalka/

Rozhledna Pípalka byla dokončena v roce 1993 jako společný majetek KČT Pelhřimov a Armády ČR. Stojí na nejvyšším vrcholu Pelhřimovska - Křemešníku v nadmořské výšce 765 m n. m. Vede na ni 205 schodů, konstrukce dosahuje 52 metrů a hlavní plošina je vybudována ve výšce 40 metrů. Vede sem mnoho pěších i cyklistických značených cest. Na rozhledně je umístěn silný dalekohled. Za příznivého počasí lze zahlédnout hrad Lipnici a Roštejn, vrcholy Čeřínku, Špičáku a Javořice, Žďárské vrchy a dokonce Krkonoše nebo Šumavu. Orientaci v okolní krajině usnadňují popisy vrcholů na podlaze vyhlídkové plošiny.
Provozní doba a vstupné: v červenci a srpnu je rozhledna otevřena každý den od 10:00 do 17:00, od dubna do června a od září do října o víkendech 10:00 do 17:00, mimo tyto hodiny po předchozí domluvě. Vstupné je 10 ,- Kč.

Horní les

Tel.: 566 574 130,
E-mail: ourovecne@wo.cz, http://rovecne.unas.cz/turistika/hor_les.htm

Kopec Horní les (774,3 m n. m.) nedaleko Rovečného a Nyklovic je nejvyšším bodem přírodního parku Svratecká hornatina. Historie rozhleden na tomto kopci je téměř dvousetletá. Současnou věž vybudovala firma Eurotel Praha v roce 2001, měří 59 metrů, je vzdálena 70 m od vrcholu, její pata je 9 m pod jeho úrovní. Vystoupíme-li po kruhovém schodišti po 201 schodech na ochoz, ocitneme se 38 metrů nad zemí a ve výšce 803 metrů nad mořem. V nejbližším okolí je možné spatřit zříceninu hradu Zubštejna nebo hladinu přehrady Vír. Mezi vzdálenější místa viditelná z ochozu patří například rozhledna u Veselice v Moravském krasu, údolí Svratky, Harusův kopec nebo masív Devíti skal. K rozhledně lze dojít po modré turistické značce vedoucí z Víru do Svojanova a po červené z Olešnice na Moravě. Motorizovaným návštěvníkům poslouží parkoviště v Rovečném a pokračovat k vrcholu pěšky mohou polní cestou.
Provozní doba a vstupné: od poloviny dubna do půlky října 24 hodin denně bez vstupného.

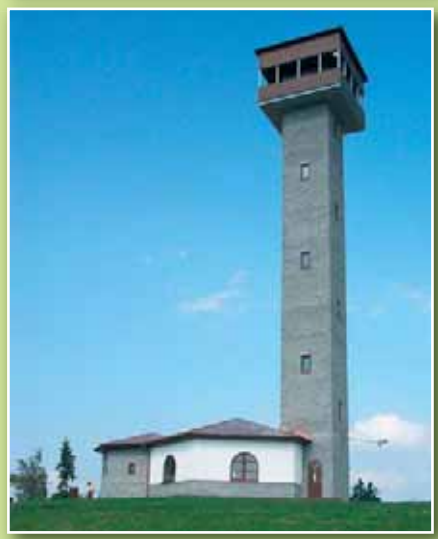

Karasín

Tel.: 605 259 392, e-mail: sl-class@seznam.cz, http://www.karasin.cz

Rozhledna s restaurací je přirozenou dominantou okolí Bystřice nad Pernštejnem. Slavnostně byla otevřena v červenci 2002 jako jedna z mála pouze pro potřeby turistů. Její stavbou byla zahájena výstavba sportovně rehabilitačního areálu v obci Karasín, jehož součástí je také lyžařský vlek, který je v provozu již čtvrtou sezónu. Rozhledna je postavena v nadmořské výšce 704 m n. m. a je řešena jako jednopodlažní cihlový objekt s čtvercovou věží výšky 30 metrů. K rozhledně směřují turistické stezky, ale dá se sem dojet i autem.
Provozní doba a vstupné: každý den od 8:00 do 20:00 hodin. Symbolické vstupné činí 2,- Kč.

Ocmanice

Náměšť nad Oslavou – Ocmanice, Tel.: 724 187 474, E-mail: ocmanice@quick.cz
http://rozhlednyvcr.webpark.cz/ocmanice/ocmanice.htm
http://www.rozhlednyunas.cz/rozhledny/ocmanice-u-nameste-nad-oslavou/

Rozhledna Ocmanice je situována nad podzemní nádrží vodojemu Ocmanice. Leží na trase cyklotrasy ve výšce 428,8 m. n m. Stavba je ve tvaru osmibokého pravidelného jehlanu, konstrukci tvoří dřevěné prvky kotveny do ocelových patek. Celková výška rozhledny je 15,25 m, vede na ni 50 schodů a ve výšce 6,2 metrů je umístěno výhledové podlaží.
Provozní doba a vstupné: rozhledna je volně přístupná po celý rok.

CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ V KRAJI VYSOČINA

1 : 500 000

0 5 10 15 20 25 km

© freytag & berndt Praha 2004

Přírodní rezervace:

1 - Baba - V bukách
2 - Branty
3 - Čermákovy louky
4 - Čtyři palice
5 - Dukovanský mlýn
6 - Habrová seč
7 - Havranka
8 - Hošťanka
9 - Hrachoviště
10 - Chvojnov
11 - Jechovec
12 - Kamenná trouba
13 - Kladinský potok
14 - Krčil
15 - Křemešník
16 - Luh u Telče
17 - Mohelnička
18 - Mokřadlo
19 - Mrhatina
20 - Na Oklice
21 - Na podlesích
22 - Niva Doubravy
23 - Nový rybník
24 - Ochoza
25 - Olšina u Skleného
26 - Opatovské zákopy
27 - Pod Kamenným vrchem
28 - Ranská jezírka
29 - Rašeliniště Bažantka
30 - Rašeliniště Kaliště
31 - Rašeliniště Loučky
32 - Roštýnská obora
33 - Rybník Březina
34 - Rybník Pařez
35 - Rybník Starý
36 - Řeka
37 - Stvořidla
38 - Suchá hora
39 - Suché skály
40 - Šimanovské rašeliniště
41 - Štamberk a kamenné moře
42 - Štíří důl
43 - U hájenky
44 - U Milíčovska
45 - U potoků
46 - U římské studánky
47 - U Trojáku
48 - Údolí Brtnice
49 - Údolí Doubravy
50 - Údolí Chlébského potoka
51 - Údolí Oslavy a Chvojnice
52 - Údolí potoka u Dolské myslivny
53 - V Klučí
54 - V Lisovech
55 - V Mezence
56 - Velká a Malá olšina
57 - Velká skála
58 - Velký pařezitý rybník
59 - Vilanecké rašeliniště
60 - Vírská skalka
61 - Zaječí skok
62 - Zlatá louka

Rozhledna

hranice CHKO
Žďárské vrchy
Železné hory

hranice přírodního parku
1 - Balinské údolí
2 - Bohdalovsko
3 - Čeřínek
4 - Doubrava
5 - Melechov
6 - Rokytná
7 - Střední Pojihlaví
8 - Svratecká hornatina
9 - Třebíčsko

Národní přírodní rezervace:

1 - Dářko
2 - Mohelenská hadcová step
3 - Radostínské rašeliniště
4 - Ransko
5 - Velký Špičák
6 - Zhejral
7 - Žákova hora

Národní přírodní památky:

1 - Hojkovské rašeliniště
2 - Jankovský potok
3 - Švařec

Fotografie:
František Bárta, Martin Čáp, Lubomír Dajč, Jaroslav Horák, Miroslav Hořák, Martin Hurin, Vladislav Hynk, František Janeček, Martin Kodeš, Josef Křepela, Štěpán Kříž, Mafra, Jitka Mattyašovská, Mirka Nevrklová, Lucie Oháňková, Josef Polach, František Pleva, Milan Slavinger, Veronika Souralová, Jan Sucharda, Renata Šimánková, Jan Šumpich, Jan Vondra, archivy Stanice ochrany fauny AOPK Pavlov, SEV Mravenec, Chaloupky, Sdružení Krajina, Phoenix Telč, Novoměstský okrašlovací spolek, Slavonická renesanční společnost, o.s., Informační centrum Humpolec, ČSOP, měst a obcí Bystřice nad Pernštejnem, Brtnice, Hamry nad Sázavou, Polná, Sázava, Telč, kraj Vysočina

Vydal:
Kraj Vysočina
e-mail: tourism@kr-vysocina.cz
www.region-vysocina.cz
září 2006

Grafika, předtisková příprava, tisk:
Yashica s.r.o.
www.yashica.cz

Kraj Vysočina

Tento projekt je spolufinancován Evropskou unií.

Krajský úřad kraje Vysočina
Žižkova 57, 587 33 Jihlava, Česká republika

Tel.: 564 602 533, Fax: 564 602 423
E-mail: tourism@kr-vysocina.cz
Internet: **www.region-vysocina.cz**